

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΜΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΥΒΡΙΣΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ :

ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟ-ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΟΠΤΙΚΗ

Βαλκάνου Παρασκευή

Αθήνα 2022

Υποβάλλεται στο καθηγητικό σώμα για τη μερική ολοκλήρωση των απαιτήσεων για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών «Γλωσσολογία».

Εγκεκριμένη από το καθηγητικό σώμα:

1ος Επιβλέπων: Σπυριδούλα Μπέλλα, καθηγήτρια Γλωσσολογίας, τμήμα Φιλολογίας, Φιλοσοφική Σχολή

2ος Επιβλέπων: Διονύσης Γούτσος, καθηγητής Κειμενογλωσσολογίας, τμήμα Φιλολογίας, Φιλοσοφική Σχολή

3ος Επιβλέπων: Αμαλία Μόζερ, καθηγήτρια Θεωρητικής Γλωσσολογίας, τμήμα Φιλολογίας, Φιλοσοφική Σχολή

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη Διπλωματική Εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του ΠΜΣ στη Γλωσσολογία έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Η εργασία αυτή έχοντας εκπονηθεί από εμένα, αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις επί του θέματος. Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το Διαδίκτυο.

Σε κάθε περίπτωση, αναληθούς ή ανακριβούς δηλώσεως, υπόκειμαι στις συνέπειες που προβλέπονται στο πλαίσιο του Κανονισμού Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Γλωσσολογία καθώς και στις διατάξεις που προβλέπει η Ελληνική και Κοινοτική Νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ο/Η ΔΗΛΩΝ/ΟΥΣΑ

Όνοματεπώνυμο: Παρασκευή Βαλκάνου

Αριθμός Μητρώου: 2019Γ008

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΥΛ: υβριστικός λόγος

Λέξεις- τ : Λέξεις ταμπού

A : άρρεν

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπό της παρούσας έρευνας συνιστά η εξέταση της αποδοχής ή της απόρριψης του ΥΛ σε ορισμένα περικείμενα. Συγκεκριμένα, εξετάζεται σε τι βαθμό επηρεάζεται η στάση απέναντι στη χρήση ΥΛ από τις μεταβλητές 1) του φύλου, 2) της ηλικίας και 3) της σχέσης μεταξύ των ομιλητών.

Για την διερεύνηση των παραπάνω ζητημάτων χρησιμοποιείται ένας συνδυασμός ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας. Η ποσοτική έρευνα πραγματοποιείται με τη χρήση ερωτηματολογίου προκειμένου να αναδειχθεί η γνώμη του ευρύτερου πληθυσμού για τη χρήση του ΥΛ από άνδρες, γυναίκες και παιδιά. Η ποιοτική έρευνα επιλέγεται για να εντοπιστούν οι λόγοι πίσω από τις αντιλήψεις αυτές. Παράλληλα, χρησιμοποιείται και για να εξεταστούν περιβάλλοντα που υπάρχει φιλική σχέση μεταξύ του ομιλητή και του ακροατή και κάποιος υβριστικός όρος απευθύνεται από τον πρώτο στον τελευταίο. Εν προκειμένω, επιλέγεται η εξέταση της κλητικής προσφώνησης «μαλάκα», η οποία παρουσιάζεται πολύ δημοφιλής στην ελληνική γλώσσα.

Τελικά, η ανάλυση καταλήγει, αρχικά, στο γεγονός ότι ένα μέρος του πληθυσμού θεωρεί τη χρήση ΥΛ από τις γυναίκες περισσότερο απορριπτέα συγκριτικά με τη χρήση του από τους άνδρες. Παρομοίως, για ένα ακόμα μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, τα παιδιά δεν πρέπει να χρησιμοποιούν τον ΥΛ σε κανένα απολύτως περικείμενο. Αντίθετα, η χρήση υβριστικών όρων σε περιβάλλοντα μεταξύ φίλων φαίνεται να είναι εντελώς αποδεκτή.

Λέξεις-κλειδιά : ΥΛ, φύλο, παιδί, περικείμενο, φίλοι

ABSTRACT

The aim of this study is the examination of the acceptance or the rejection of the swear words in relation with specific contexts. Specifically, it is examined to what extent the attitude towards the use of the swear words is affected by the variables of 1) gender, 2) age and 3) the relationship between the speaker and the listener.

In order to investigate these issues, a combination of quantitative and qualitative research is used. The quantitative research includes the use of a questionnaire in order to find out the opinion of the wider population as far as the use of swear words by men, women and children is concerned. The qualitative research is chosen in order to find out the reasons beyond these opinions. At the same time, it is used in order to examine contexts where the use of a swear word is directed from the speaker to the listener and these two are bonded in a friendly way. In specific, the use of the word “malaka” as a friendly address is examined, since it is a very popular word in Greek society.

Eventually, the analysis concludes that, at first, part of the population rejects the use of swear words by women. Similarly, a bigger part of the population considers that children shouldn't use swear words in any context. On the contrary, the use of swear words in contexts between friends seems totally acceptable.

Key-words: swear words, gender, children, context, friends

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ABSTRACT	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	16
1.1.Υβριστικός λόγος (ΥΛ).....	16
1.2.Υβριστικός λόγος και φύλο	19
1.3.ΥΛ και παιδί.....	24
1.4.ΥΛ και περικείμενο	26
2.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	29
2.1. Φύλο	29
2.1.1.Σύνοψη.....	34
2.2.Ηλικία.....	34
2.2.1.Σύνοψη.....	37
2.3.Ηλικία και φύλο	37
2.3.1.Σύνοψη.....	38
2.4.Περικείμενο	38
2.4.1.Σύνοψη.....	39
2.5.Κριτική αποτίμηση	40
3.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	43
3.1. Έρευνα 1.....	43
3.1.1.Περιορισμοί έρευνας.....	44
3.2.Έρευνα 2	45
4.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	46
4.1.Έρευνα 1	46
4.2. Έρευνα 2.....	50
5.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	52
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	57
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	61

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Μια συντάκτρια αγανακτεί με το γεγονός ότι ολοένα και περισσότερες εκπρόσωποι του φύλου της, μιλούν πιο άσχημα και από το Γιώργο Γεωργίου στα ντουζένια του». Με αυτή την πρόταση ξεκινάει το άρθρο με τίτλο «Όχι άλλες γυναίκες που βρίζουν!» της Έρρικας Ρούσσου (2015), το οποίο αποτέλεσε το ερέθισμα για τη συγγραφή της παρούσας εργασίας.

Στο εν λόγω άρθρο, η συντάκτρια πραγματεύεται το ζήτημα των “βρομόστομων” γυναικών, όπως τις ονομάζει. Θεωρεί ότι δεν υπάρχει καμία γοητεία σε μια γυναίκα που αποκαλεί κάποιον «μαλάκα», πόσο μάλλον όταν αναφέρεται σε μια άλλη γυναίκα. Τέτοιου είδους γλωσσικές συμπεριφορές αποδίδονται στον ανταγωνισμό μεταξύ των φύλων. Οι γυναίκες, δηλαδή, επειδή επιδιώκουν την ισότητα, παρουσιάζουν μια τάση για μίμηση της συμπεριφοράς των αντρών. Στην πραγματικότητα, όμως, οι άντρες δεν αποτελούν αντικείμενα προς μίμηση αλλά προς αποφυγή. Άλλωστε γιατί οι καταπιεσμένοι που κατάφεραν να απελευθερωθούν να θέλουν να μιμηθούν τους δυνάστες τους; Η συντάκτρια στο σημείο αυτό σπεύδει να διευκρινίσει ότι η χρήση υβριστικού λόγου δεν της φαίνεται ελκυστική ούτε από τους άνδρες, καθώς φανερώνει κακή ανατροφή και έλλειψη βάσιμων επιχειρημάτων. Παράλληλα, εκφράζει την άποψη ότι κρίνεται αδύνατο ένας άνδρας να αισθάνεται έλξη για μια γυναίκα που μιλά σαν λιμενεργάτης. Αλλά και η ίδια η γυναίκα θα πρέπει να προσπαθεί να το αποφύγει αυτό, γιατί, αν της συμβεί, τότε έχει μπει στη διαδικασία να ακολουθεί μια πορεία που χάραξε κάποιος άλλος αντί να χαράσσει τη δική της πορεία. Σε γενικές γραμμές, το άρθρο φαίνεται να διατρέχεται από έντονο σεξισμό προς αμφότερα τα φύλα. Οι γυναίκες παρουσιάζονται ως οι καταπιεσμένοι που επιτέλους ελευθερώθηκαν και πια ζουν στη σκιά των δυναστών τους και οι άντρες ως οι δυνάστες που πρέπει να χρησιμοποιούνται ως πρότυπα προς αποφυγή.

Πάντως η κυρίαρχη άποψη που εκφράζεται στο άρθρο είναι η απόρριψη της χρήσης του ΥΛ από τις γυναίκες (και γενικότερα) γιατί με τον τρόπο αυτό χάνουν τη γοητεία τους και βαδίζουν στα χνάρια των δυναστών τους. Οι απόψεις αυτές

προκάλεσαν τη συγγραφή ενός άρθρου με το ίδιο θέμα, το οποίο εμφανίζεται ως απάντηση στο άρθρο που μόλις εξετάστηκε (Παλιούρα, 2015). Στο εν λόγω άρθρο εκφράζονται εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις συγκριτικά με τις προαναφερθείσες. Η συντάκτρια, δηλαδή, θεωρεί ότι η χρήση του ΥΛ παρουσιάζει ποικιλία ως προς τη συχνότητα. Ανεξάρτητα, όμως, από το βαθμό που χρησιμοποιεί κανείς τον ΥΛ στην καθημερινότητά του, καθίσταται αδύνατο να αποδεχτεί ότι υπάρχουν ακόμα και στη σημερινή εποχή άνθρωποι που εναντιώνονται στο δικαίωμα των γυναικών να προβαίνουν σε όποια συμπεριφορά επιθυμούν, γλωσσική και μη. Άλλωστε, ενώ αρκετοί υποστηρίζουν ότι είναι αντιαισθητικό να ακούει κανείς μια γυναίκα να χρησιμοποιεί ΥΛ, δε φαίνεται να ενοχλούνται το ίδιο, όταν συμβαίνει αυτό στο κρεβάτι.

Κάθε ελευθερία που διαθέτουν οι γυναίκες τη σήμερα ημέρα κερδήθηκε χάρη στον αγώνα εκατομμύρια γυναικών, ο οποίος συνεχίζει μέχρι και σήμερα. Στο πλαίσιο του αγώνα αυτού, οι γυναίκες έπαψαν να υπακούουν στη νόρμα που τις ήθελε υπάκουες, ευγενικές και «κυρίες», χωρίς να χάσουν, όμως, καθόλου τη θηλυκότητά τους όταν δεν καταπνίγουν τα νεύρα τους ή το ξέσπασμα τους. Ο κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να αντιδρά με όποιον τρόπο ταιριάζει καλύτερα στον χαρακτήρα του και την προσωπικότητά του. Η προσωπικότητα αυτή, άλλωστε, συνιστά ένα από τα στοιχεία, τα οποία μαζί με τον αέρα της συμβάλλουν στην ομορφιά μιας γυναίκας.

Οι γυναίκες διεκδίκησαν πολλές ελευθερίες χάρη στο φεμινιστικό κίνημα. Ως στόχος του φεμινισμού προβάλλει η ισότητα με τους άνδρες σε όλους τους τομείς. Οι τελευταίοι εκμεταλλεύονται τη χρήση ΥΛ προκειμένου να προβαίνουν σε επίδειξη ισχύος και αρρενωπότητας. Συνεπώς, όταν ακούει μια γυναίκα να χρησιμοποιεί τον ΥΛ ενδέχεται να αισθάνονται ευνουχισμένοι. Ωστόσο, και οι γυναίκες φέρουν την ανάγκη να χρησιμοποιούν υβριστικές εκφράσεις, καθώς ο σύγχρονος τρόπος ζωής το καθιστά πολύ εύκολο να εξοργιστεί κανείς και να ξεσπάσει χρησιμοποιώντας ΥΛ. Ειδικά για τις γυναίκες που μεταξύ άλλων έρχονται καθημερινά αντιμέτωπες με το σεξισμό, την ανισότητα στο χώρο της εργασίας, τα σχόλια και τις χειρονομίες στο δρόμο, δικαιολογείται απόλυτα η επιλογή της

χρήσης ΥΛ και μάλιστα χαρακτηρίζεται ως ο πιο “θηλυκός” τρόπος διαχείρισης των θεμάτων αυτών από τη συντάκτρια.

Ακολούθως, ενώ πολλές φορές η χρήση ΥΛ αποδίδεται στην έλλειψη βάσιμων επιχειρημάτων, άλλες φορές οφείλεται στην έκφραση αγανάκτησης, χιουμοριστικής διάθεσης και οικειότητας. Άλλωστε οι γυναίκες που εκφράζονται με τις λέξεις ακριβώς που θέλουν, χωρίς να τις εμποδίζει η ντροπή, χαρακτηρίζονται ως “εξαιρετικά ευφυείς, εύστροφες και σέξι”. Η συντάκτρια καταλήγει στο γεγονός ότι μια γυναίκα δεν καθορίζεται ούτε από το μήκος της φούστας της, ούτε από τον τρόπο ομιλίας της και πρέπει όλοι να απαλλαγούν από αυτά τα απαρχαιωμένα στερεότυπα.

Μια παρόμοια διάθεση φαίνεται να χαρακτηρίζει και το επόμενο διαδικτυακό άρθρο, με τίτλο «Αγαπητή “Α, μπα” : Στους άνδρες δεν αρέσουν οι γυναίκες που βρίζουν;» . Η συντάκτρια φαίνεται να αποστέλλει κάποιο μήνυμα προς την “ Α, μπα” περιγράφοντας της το πρόβλημα της, το οποίο δεν είναι άλλο από το γεγονός ότι χαρακτηρίζεται από τις φίλες της “αθυρόστομη” και κατηγορείται ότι μιλάει σαν άντρας. Η ίδια υποστηρίζει ότι προβαίνει σε χρήση του ΥΛ μόνο σε φιλικό περιβάλλον και, γενικά, σε όποιο περιβάλλον αισθάνεται οικειότητα. Ενώ, γενικότερα, δε χρησιμοποιεί έντονο ΥΛ, σε συζητήσεις συγκεκριμένων θεμάτων που θεωρούνται ταμπού, π.χ. σεξ, η χρήση κλινικών όρων της φαίνεται γελοία. Παράλληλα, η ίδια αισθάνεται συμφιλωμένη με την αθυροστομία της αλλά ενοχλείται από τις παρατηρήσεις που δέχεται. Συγκεκριμένα, οι φίλες της υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες που προβαίνουν σε χρήση του ΥΛ δεν είναι ελκυστικές και αποδίδουν σε αυτό το γεγονός τη δυσκολία της να συνάψει σχέση με κάποιον. Η “Α μπα” της απαντά ότι εφόσον έχει βρει γκόμενους που να της ταιριάζουν απομένει να βελτιωθεί και στο θέμα φίλες. Και σε αυτή την περίπτωση, λοιπόν, εντοπίζεται μια σύγκρουση απόψεων εκ των οποίων μια γυναίκα (ή περισσότερες) υποστηρίζει τη χρήση ΥΛ από άλλες γυναίκες, ενώ μια άλλη την απορρίπτει και την κατακρίνει έντονα. Παράλληλα, το υπό εξέταση άρθρο παρουσιάζει ενδιαφέρον λόγω της θέσης που εκφράζει η συντάκτρια ότι προβαίνει σε χρήση ΥΛ μόνο στο φιλικό της περιβάλλον αλλά δέχεται επίκριση από τις φίλες της. Συνήθως, οι άνθρωποι αισθάνονται μεγαλύτερη οικειότητα να χρησιμοποιήσουν τον ΥΛ σε

φιλικά περιβάλλοντα , επειδή ξέρουν ότι εκεί δε θα παρεξηγηθούν, ακόμα κι αν αποδέκτης του ΥΛ είναι ο ίδιος ο φίλος, στο πλαίσιο, πάντα, της πλάκας και της οικειότητας. Έτσι, ένα ακόμα ζήτημα που θα διερευνηθεί στην παρούσα εργασία συνιστά η αντιμετώπιση των υβριστικών όρων όταν εκφωνούνται μπροστά σε φιλικά πρόσωπα και μάλιστα απευθύνονται σε αυτά.

Τέλος, ένα ακόμα άρθρο που αρμόζει να παρατεθεί σε αυτό το πλαίσιο συνιστά το άρθρο με τίτλο «Χαριτωμένα κοριτσάκια βρίζουν σαν...νταλικέρηδες» (2014). Ουσιαστικά, πρόκειται για μια δράση που οργανώθηκε από την οργάνωση FCKH8 στο πλαίσιο της οποίας συγκέντρωσαν κοριτσάκια 6 -13 ετών, τα έντυσαν πριγκίπισσες και τους ζήτησαν να προβούν στη χρήση όρων που υπό άλλες συνθήκες θα ήταν απαγορευμένοι για την ηλικία τους. Ως σκοπός της δράσης προέβαλλε η μετάδοση ενός μηνύματος σχετικά με τον φεμινισμό και την άνιση αντιμετώπιση των δύο φύλων. Τα κορίτσια μεταξύ άλλων χρησιμοποίησαν εκφράσεις όπως «What the fuck?» (= Τι στο διάολο;) αλλά και πιο προσβλητικές φράσεις όπως rape & violence (=βιασμός και βία). Ένα από τα μηνύματα που θέλησαν να προωθήσουν μέσω της δράσης αυτής ήταν το εξής : «Αντί να πλύνει κανείς το στόμα των κοριτσιών με σαπούνι για τις βρισιές, ίσως η κοινωνία θα έρεπε να πλύνει τις πράξεις της», Η κοινωνία είναι αυτή που χρειάζεται σαπούνι, γιατί αυτή παρουσιάζεται βρώμικη.

Όσον αφορά την αποδοχή ή την απόρριψη της χρήσης του ΥΛ από γυναίκες, στα παραπάνω άρθρα παρατίθενται απόψεις και από τις δύο πλευρές. Αυτή η διάσταση απόψεων που παρουσιάζεται στο Διαδίκτυο, τον κατεξοχήν χώρο ανταλλαγής απόψεων, φανερώνει ότι στη σύγχρονη εποχή η ελληνική κοινωνία δεν έχει απαλλαχθεί από τα έμφυλα στερεότυπα που τη μάστιζαν παλαιότερα.

Μέχρι πριν από κάποιες δεκαετίες, οι θέσεις στον εργασιακό τομέα και το δικαίωμα της ψήφου συνιστούσαν αποκλειστικά προνόμια των αντρών , ενώ για τις γυναίκες επρόκειτο απλώς για ένα μακρινό όνειρο. Μέσα από μάχες και διεκδίκηση, οι γυναίκες εμφανίζονται πλέον τον 21^ο αιώνα να κατέχουν διευθυντικές θέσεις σε πολυεθνικές εταιρίες, να κερδίζουν διακρίσεις στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας και να εκλέγονται κυβερνήτες κρατών. Ωστόσο, οι περιπτώσεις αυτές

φαίνεται να αποτελούν εξαιρέσεις στον κανόνα, καθώς οι γυναίκες στην Ελλάδα εξακολουθούν να κατέχουν τις κατώτερες βαθμίδες όσον αφορά την επαγγελματική κατάταξη και να αναλαμβάνουν επαγγέλματα με ανεπαρκείς αποδοχές. Διά τούτου, η εργασία συνιστά έναν τομέα στον οποίο οι διακρίσεις μεταξύ των φύλων δεν έχουν ξεπεραστεί παρά τη φαινομενική ισότητα που έχει επιτευχθεί. Το γεγονός αυτό μπορεί να καταστεί φανερό και στη γλώσσα, καθώς ούτε στην περίπτωση αυτή γίνεται φανερή η εξάλειψη των σεξιστικών διακρίσεων. Ως εκ τούτου, σε συνδυασμό με τις απόψεις που παρατίθενται παραπάνω, κρίνεται απαραίτητο να διερευνηθεί αν οι αντιλήψεις αυτές για τη χρήση του ΥΛ από τις γυναίκες επεκτείνονται σε ολόκληρο τον πληθυσμό και επομένως αν τα έμφυλα στερεότυπα παραμένουν παρόντα στην ελληνική κοινωνία. Ο εντοπισμός και η αναγνώριση των υπαρχόντων σε μια κοινωνία στερεοτύπων συνιστά το πρώτο και ένα πολύ βασικό βήμα προς τη διαδικασία εξάλειψής τους.

Παράλληλα, σε ένα άρθρο με τίτλο «Swearing preschoolers» (2021) γίνεται αντικείμενο πραγμάτευσης η χρήση ΥΛ από τα παιδιά. Η χρήση αυτή φαίνεται να αποδίδεται στην ανάγκη των παιδιών να τραβήξουν την προσοχή, να εκφράσουν οργή ή να μιμηθούν άλλους ανθρώπους, ενώ, παράλληλα, μπορεί να τους φαίνεται αστείο. Η συμβουλή που δίνεται είναι να αγνοεί κανείς τη χρήση ΥΛ όταν προέρχεται από νήπια και παιδιά προσχολικής ηλικίας, ενώ, αργότερα, όταν το παιδί είναι πια αρκετό μεγάλο, μπορεί ο γονιός να του εξηγήσει γιατί δεν πρέπει να χρησιμοποιεί υβριστικές εκφράσεις. Αποτελεσματικό μέσο στην προσπάθεια του αυτή μπορεί να αναδειχθούν οι οικογενειακοί κανόνες, με τους οποίους αποθαρρύνεται η χρήση ΥΛ και ενθαρρύνεται η χρήση γλώσσας που φανερώνει σεβασμό. Σε κάθε περίπτωση, φαίνεται ότι η χρήση ΥΛ από τα παιδιά θεωρείται κάτι κατακριτέο, το οποίο το παιδί πρέπει να αποβάλλει. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο της μελέτης των έμφυλων στερεοτύπων και της σχέσης τους με τον ΥΛ θα μελετηθεί και η σχέση του ΥΛ με την ηλικία και κατά πόσο θεωρείται απορριπτέα σήμερα στην Ελλάδα η χρήση υβριστικών εκφράσεων από τα παιδιά.

Συνοψίζοντας, σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση 3 ερευνητικών ερωτημάτων : α) Εξαρτάται η αποδοχή και η απόρριψη της χρήσης του ΥΛ από το φύλο του ομιλητή; β) Εξαρτάται η αποδοχή και η απόρριψη της χρήσης του ΥΛ από

την ηλικία του ομιλητή; γ) Διαφέρει η αντίδραση που προκαλεί ο ΥΛ όταν ο αποδέκτης συνιστά φιλικό πρόσωπο;

Τα ερωτήματα αυτά θα απαντηθούν στα επόμενα 5 κεφάλαια. Στο Κεφάλαιο 1 πραγματοποιείται η διερεύνηση του Θεωρητικού πλαισίου και συγκεκριμένα της έννοιας του Υβριστικού Λόγου (ΥΛ), της σχέσης του με το φύλο, της σχέσης του με την ηλικία και της σχέσης του με το περικείμενο. Κατόπιν, στο Κεφάλαιο 2 πραγματοποιείται Βιβλιογραφική Ανασκόπηση , ώστε να εντοπιστούν οι έρευνες που άπτονται της παρούσας, μαζί με κριτική αποτίμηση, ώστε να αναδειχτεί η προσφορά της εν λόγω εργασίας στην ήδη υπάρχουσα έρευνα. Στο Κεφάλαιο 3 αναλύεται η Μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων και στο Κεφάλαιο 4 παρατίθενται τα Αποτελέσματα στα οποία οδήγησαν τα δεδομένα αυτά. Τέλος, στο Κεφάλαιο 5 παρατίθενται τα Συμπεράσματα που εξάγονται από τα αποτελέσματα.

1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1.Υβριστικός λόγος (ΥΛ)

Ο Υβριστικός λόγος (ΥΛ) συνιστά ένα είδος λόγου το οποίο εντοπίζεται σε όλες τις γλώσσες και χρησιμοποιείται από πολλά άτομα σε καθημερινή βάση (Knyazyan, 2016:28). Πρόκειται για μια γλωσσική συμπεριφορά, στο πλαίσιο της οποίας γίνεται χρήση λέξεων-taboo (λέξεις-t), μεταξύ των οποίων σεξουαλικές αναφορές, λειτουργίες του σώματος και βλασφημίες (Stapleton 2010:290, Jay and Jay 2013:460). Taboo, σύμφωνα με το American Heritage Dictionary of the English Language (1969), ονομάζεται μια απαγόρευση, η οποία προβάλλει ως αποτέλεσμα των κοινωνικών πρακτικών ή της αποστροφής. Θεωρείται επιφορτισμένο με μια επικίνδυνη υπερφυσική δύναμη και συνεπώς παρουσιάζεται απαγορευμένο όσον αφορά την κοσμική χρήση (Jay, 2009:153).

Ωστόσο, το τι ακριβώς αποτελεί ΥΛ δεν επιδέχεται σαφή ορισμό, καθώς καθορίζεται κυρίως από τους κοινωνικούς κώδικες (Limbrick, 1991:495). Σε γενικές γραμμές, υβριστική λέξη ονομάζεται κάθε λέξη η οποία όταν χρησιμοποιείται στο πλαίσιο μιας ευγενικής συνομιλίας ενδέχεται να θεωρηθεί προσβλητική (McEnery, 2004:2). Αναφέρεται σε κάτι το οποίο έχει στιγματιστεί στο πλαίσιο της κουλτούρας του υβριστή και δεν προορίζεται για κυριολεκτική ερμηνεία αλλά για την έκφραση συναισθημάτων (Andersson and Trudgill 1990:53, Jay 1992:10). Παράδειγμα αποτελεί η χρήση του όρου “shit” (=σκατά), ο οποίος στο πλαίσιο του ΥΛ δεν εμφανίζεται με την έννοια των περιπτώσεων, αλλά αξιοποιείται για να δοθεί έμφαση σε κάποιο συναίσθημα, θετικό ή αρνητικό.

Κατά την αναζήτηση του όρου “υβριστική λέξη” σε ένα λεξικό μπορεί κανείς να εντοπίσει διάφορες ερμηνείες (Gati, 2014:5). Αρχικά, σύμφωνα με το Oxford Dictionary(1884), πρόκειται για έναν προσβλητικό όρο που εξυπηρετεί κυρίως την έκφραση του θυμού, ενώ σύμφωνα με το Merriam-Webster (1847), χαρακτηρίζει κυρίως μια βλάσφημη ή άσεμνη λέξη. Παρομοίως, το Collins English Dictionary (1979) ορίζει την υβριστική λέξη ως μια λέξη που θεωρείται taboo από την κοινωνία ή μια χυδαία, άσεμνη και προσβλητική φράση. Τέλος, στο Ελληνικό λεξικό των Τεγόπουλου και Φυτράκη (1995) ορίζεται ως προσβολή και βλαστημία, ενώ το

Λεξικό της κοινής νεοελληνικής του Τριανταφυλλίδη (1998) αναφέρει ότι πρόκειται για λέξεις που προσβάλλουν την τιμή και την αξιοπρέπεια κάποιου.

Από τα παραπάνω καθίσταται αρκετά φανερό ότι οι υβριστικές εκφράσεις έχουν συνδεθεί με αρνητικά συναισθήματα και με διάθεση προσβολής. Διά τούτο, για να θεωρηθεί ένας όρος υβριστικός πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις της ακαταλληλότητας και της προσβλητικότητας (Gati, 2014:5). Στην πραγματικότητα, βέβαια, η χρήση ΥΛ μπορεί να εξυπηρετεί και την έκφραση χαράς ή έκπληξης και προσδίδει έμφαση στην εκάστοτε ψυχική κατάσταση (Gati,2014:1). Γενικότερα, ο ΥΛ διαφοροποιείται από τη μια κουλτούρα στην άλλη με κριτήριο τις αντιλήψεις για τα ταμπού και την ιερότητα που φέρει η κάθε μια από αυτές (de Klerk 1992:277) . Για τον λόγο αυτό, η χρήση των υβριστικών λέξεων μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου υπό την επιρροή κοινωνικών δυνάμεων, όπως της θρησκείας, και από την ανάγκη για επαγγελματική διάλεκτο (Jay, 1992:15). Στις Δυτικές κοινωνίες τα υπάρχοντα ταμπού σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με το σεξ, τη θρησκεία, τις σωματικές λειτουργίες και το θάνατο (Andersson and Trudgill, 1990:55).

Ωστόσο, το να θεωρείται ταμπού ένας τομέας της ζωής δε σημαίνει ότι είναι απαγορευμένος, αλλά ότι περιορίζεται από τους κανόνες που θέτει η κοινωνία (Andersson and Trudgill, 1990:55-56). Έτσι, σίγουρα δε θεωρείται απαγορευμένο ή ακατάλληλο το να κάνει κανείς σεξ ή το να χρησιμοποιεί τις σωματικές του λειτουργίες. Θεωρείται, όμως, ότι οι εν λόγω διαδικασίες πρέπει να συμβαίνουν κρυφά και να μην πραγματοποιείται συζήτηση για αυτές. Φαίνεται, λοιπόν, ότι ενώ οι πράξεις τις οποίες περιγράφουν οι λέξεις- t δεν είναι απαγορευμένες, οι ίδιες οι λέξεις φαίνεται να είναι. Οι τελευταίες, δηλαδή, περιορίζονται τόσο σε θεσμικό όσο και σε ατομικό επίπεδο με το σκεπτικό ότι και μόνο η χρήση τους μπορεί να οδηγήσει στην πρόκληση βλάβης (Jay, 2009:153). Σε ορισμένες κουλτούρες, όσο μεγαλύτερη απειλή φέρει η λέξη-t, τόσο μεγαλύτερος εμφανίζεται και ο περιορισμός που τίθεται στη χρήση της και κατ' επέκταση η τιμωρία που επιβάλλεται σε περίπτωση εμφάνισής της (Jay, 1992:4). Τον ρόλο αυτής της επιβολής αναλαμβάνουν οι φορείς της εξουσίας, συγκαταλεγόμενων των δικαστηρίων, των θρησκευτικών ηγετών και των εκπαιδευτών (Jay,2009:153) Έτσι, σε κάθε κουλτούρα, οι φυσικοί ομιλητές της γλώσσας μαθαίνουν ποια πλαίσια

είναι κατάλληλα για χρήση του ΥΛ. Ορισμένα άτομα, βέβαια δεν χρειάζονται τον περιορισμό αυτό, καθώς έτσι κι αλλιώς αποστρέφονται τις υβριστικές εκφράσεις και τις αντικαθιστούν με ευφημισμούς (Gati, 2014:5). Ουσιαστικά, με τους ευφημισμούς επιδιώκεται να αξιοποιηθούν οι λειτουργίες των υβριστικών εκφράσεων χωρίς να χρησιμοποιηθούν οι ίδιες οι υβριστικές εκφράσεις. Η επιλογή ή μη ΥΛ ως μέσο έκφρασης επηρεάζεται από την προσωπικότητα του καθενός, το παρελθόν του, την ηλικία του, το φύλο του και τη θρησκεία του. Για παράδειγμα, βαθιά θρησκευόμενα ή σεξουαλικά καταπιεσμένα άτομα δε φαίνεται να προβαίνουν σε συχνή χρήση του ΥΛ (Jay, 2009:156).

Παράλληλα, βέβαια, η χρήση ή μη υβριστικών εκφράσεων ενδέχεται να καθορίζεται και από τις επικρατούσες αντιλήψεις για τον ΥΛ ως κακή, χυδαία και αγενή γλώσσα (Sertiyani, 2015:1). Οι αντιλήψεις αυτές προωθούνται από τα ΜΜΕ και ενδύουν τον ΥΛ με το περίβλημα του κατώτερου είδους λόγου (Jay, 2009:157). Έτσι, η συσχέτιση του με την κακή εκπαίδευση και συμπεριφορά μπορεί να αποτελέσει αποτρεπτικό παράγοντα για την υιοθέτησή του (Knyazyan, 2016:28).

Ενώ, ωστόσο, ο ΥΛ έχει ταυτιστεί από πολλούς με έλλειψη επαρκούς μόρφωσης και τρόπων καλής συμπεριφοράς, η χρήση του φαίνεται να συσχετίζεται τόσο με θετικές όσο και με αρνητικές συνέπειες. Ξεκινώντας από τα πλεονεκτήματα, η πλειοψηφία των υβριστικών λέξεων που προφέρονται δημόσια δεν κινητοποιείται από τον θυμό, αλλά μεταξύ άλλων στοχεύει στην πρόκληση χιούμορ, στη διήγηση μιας ιστορίας, στη διαχείριση του άγχους και στην ένταξη σε μια ομάδα (Stapleton 2010:290, Jay and Janschewitz 2012:3). Παράλληλα, οι λέξεις αυτές, πέρα από επικοινωνιακούς στόχους επιτελούν και λεκτικές λειτουργίες (Dewale, 2004:205). Λειτουργώντας, δηλαδή, όπως οι δείκτες λόγου, συμμετέχουν στην οργάνωση και τη δόμηση της αλληλεπίδρασης. Ταυτόχρονα, το γεγονός ότι χρησιμοποιούνται κυρίως μεταξύ των μελών μιας ομάδας τις καθιστά συνεκτικό δεσμό τους και τους διακρίνει από τα μη μέλη, παρουσία των οποίων δεν προτιμάται ο ΥΛ.

Προς επίρρωση των παραπάνω, οι όροι αυτοί διαθέτουν συναισθηματική ισχύ, με αποτέλεσμα να διευκολύνουν την έκφραση συναισθημάτων που ο εκάστοτε ομιλητής δυσκολεύεται να αρθρώσει με άλλο τρόπο (Wierzbicka,

1991:219). Επιπροσθέτως, ανάλογα με τη χρήση του ο ΥΛ μπορεί να θεωρηθεί και ευγενικός ενίοτε, όταν προωθεί την κοινωνική αρμονία (Jay and Janschewitz, 2008:270). Για παράδειγμα, ο ΥΛ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εκφράσει κανείς ένα κομπλιμέντο με έντονο ενθουσιασμό. Η πρόσληψη του ΥΛ ως ευγενικού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το κοινωνικό περικείμενο και, συγκεκριμένα, τη σχέση του ομιλητή και του ακροατή και το βαθμό οικειότητάς τους (Locher and Watts, 2005:5). Μεταξύ άλλων, σημαντική φαίνεται να αποβαίνει και η λειτουργία του ως υποκατάστατο της φυσικής επιθετικότητας η οποία παράλληλα λειτουργεί και ως προειδοποίηση για τους γύρω του όσον αφορά την ψυχική του κατάσταση (Guvendir, 2015:137). Από την άλλη πλευρά, όταν κανείς αισθάνεται απειλή, διαθέτει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τον ΥΛ με απειλητικό τρόπο, προκειμένου να αποτρέψει την επίθεση. Γενικότερα, συνιστά έναν τρόπο να αποδεικνύουν οι άνθρωποι ότι δεν αποτελούν ανενεργά θύματα, αλλά δυνατά άτομα που μπορούν να μάχονται. Τέλος, ως προς τις βιολογικές του συνέπειες, φαίνεται να διαθέτει καθαρτική λειτουργία, καθώς η χρήση ΥΛ φαίνεται να σχετίζεται με αυξημένη αντοχή στον πόνο (Stephens, R., Atkins, I. and Kingston A., 2009:1056)

Από την άλλη πλευρά, η χρήση υβριστικών όρων, όταν πραγματοποιείται μπροστά σε άλλους, ενδέχεται να επιφέρει μειωμένη συναισθηματική υποστήριξη και καταθλιπτικά επεισόδια (Robins et al., 2011:3) Παράλληλα, η ακατάλληλη χρήση των υβριστικών λέξεων, συνυπολογίζοντας και τη δύναμη τους, μπορεί να οδηγήσει σε καταστροφικές κοινωνικές συνέπειες (Dewale, 2004:204).

1.2.Υβριστικός λόγος και φύλο

Μεταξύ άλλων, τα δύο φύλα φαίνεται να διαφοροποιούνται ως προς τον τρόπο ομιλίας τους. Πλήθος απόψεων έχουν παρατεθεί στη βιβλιογραφία για το πώς επιλέγει το κάθε φύλο να μιλά και τους λόγους για τους οποίους προβαίνει στην επιλογή αυτή. Ωστόσο, πρόκειται μάλλον για στερεότυπα και αντιλήψεις για το πώς πρέπει να μιλούν οι άνθρωποι με κριτήριο το φύλο τους, παρά για το πώς μιλούν στην πραγματικότητα (Gati, 2014:7). Παρ' όλα αυτά, τα στερεότυπα για το φύλο συνιστούν αποτελεσματικά μέσα ώστε να γίνουν καλύτερα κατανοητές οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών (Knyazyan, 2016:28). Για τον λόγο

αυτό, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν ορισμένες βασικές αντιλήψεις που εντοπίζονται στην βιβλιογραφία όσον αφορά τα δύο φύλα.

Αρχικά, ο γυναικείος ρόλος έχει θεωρηθεί ταυτόσημος με τον "σωστό" τρόπο ομιλίας, καθώς οι γυναίκες παρουσιάζονται πιο ευαίσθητες στις γλωσσικές νόρμες (Trudgill,1983:87). Αντίθετα, το ανδρικό φύλο έχει συνδεθεί με την τάση για άρνηση των καθιερωμένων γλωσσικών μορφών, που συνάδει περισσότερο με τον λόγο της εργατικής τάξης και κατ' επέκταση με την επιθυμητή αρρενωπότητα (Holmes, 2013:171). Παράλληλα, η θηλυκότητα έχει αυθαίρετα συσχετιστεί με την ευγένεια, την ταπεινοφροσύνη, την αδυναμία, την ευαισθησία και τη φιλικότητα (Mills, 2008:229). Δια τούτου, οι γυναίκες φέρουν το στερεότυπο της ήσυχης, ευγενικής, σεμνότυφης και ντροπαλής γυναίκας, στο οποίο καλούνται να ανταποκριθούν (Knyazyan, 2016:29). Συγκεκριμένα, ο γυναικείος λόγος που συνάδει με τα υπάρχοντα στερεότυπα χαρακτηρίζεται από έντονη έκφραση συναισθημάτων, τρόπους έκφρασης που κρίνονται ασήμαντοι στον "πραγματικό" κόσμο και αβεβαιότητα (Lakoff, 1973:49). Έτσι, οι γυναίκες ασχολούνται με μικροπράγματα, λ.χ. τη διάκριση χρωμάτων, για τα οποία οι άνδρες αδιαφορούν, καθώς χρειάζεται να ασχοληθούν με πιο κρίσιμες αποφάσεις. Όσον αφορά την αβεβαιότητα, ενδέχεται να οφείλεται στο γεγονός ότι οι εκπρόσωποι του γυναικείου φύλου φαίνεται να είναι πιο ευγενικές σε σχέση με τους άντρες (Mills, 2005:229) και να επικεντρώνονται σε διαφορετικές λειτουργίες του λόγου από εκείνους (Holmes , 2013:159).

Ως εκ τούτου, χρησιμοποιούν εκφραστικά μέσα, όπως ερωτήσεις ετικέτας (question tags¹) και αιτήματα, προκειμένου να μην επιβάλλονται στον συνομιλητή τους (Lakoff,1973:53). Χαρακτηρίζονται, δηλαδή, από έντονη προσπάθεια για συνεργασία και αποφυγή σύγκρουσης (Mills, 2008:229) και αξιοποιούν γλωσσικές τεχνικές που περιλαμβάνουν τους άλλους και εστιάζουν στη διαπροσωπική φύση της ομιλίας (Holmes, 1995:7). Από την άλλη πλευρά, οι άνδρες φαίνεται να υιοθετούν γλωσσικές τεχνικές που επιδιώκουν τον έλεγχο , καθώς προτιμούν την αυτονομία, την ανεξαρτησία τους και τις ιεραρχικές σχέσεις.

¹ Ερωτήσεις ετικέτας (question tags): σχηματίζονται όταν προστίθεται ένα ερωτηματικό στοιχείο σε μια καταφατική ή προστακτική πρόταση, π.χ. Ο Γιάννης θα έρθει, δε θα έρθει;

Καθίσταται, λοιπόν, φανερό, από τα παραπάνω ότι υπάρχει μια τάση για διάκριση του τρόπου ομιλίας με βάση το φύλο. Η τάση αυτή δεν αφήνει, βέβαια, ανεπηρέαστο το κομμάτι του ΥΛ, το οποίο είναι, άλλωστε, ένα αρκετά πολύπλοκο και αμφιλεγόμενο ζήτημα. Εκφράζεται, έτσι, αρχικά η αντίληψη ότι ο ΥΛ συνιστά χαρακτηριστικό του φύλου των ανδρών και αποκλειστικό δικαίωμα τους, καθώς είναι άμεσα συνυφασμένος με τον έλεγχο, και δεν επιτρέπεται στις γυναίκες να διεκδικούν κανέναν έλεγχο (Κnyazyan, 2016:28). Ως εκ τούτου, αναμένεται ότι οι άνδρες θα προβαίνουν σε εκτεταμένη χρήση ΥΛ, ενώ οι γυναίκες, προκειμένου να ικανοποιήσουν το πρότυπο της σεμνότητος ομιλήτριας, θα απέχουν από κάθε είδος "κακής" γλώσσας.

Πράγματι, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, ο ΥΛ των ανδρών διαφοροποιείται από τον αντίστοιχο των γυναικών ως προς τη συχνότητα και την ένταση. Ο πρώτος, δηλαδή, παρουσιάζεται συχνότερος και εντονότερος συγκριτικά με τον δεύτερο (Lakoff 1973:50, Jay 1992:64;2009:156, Rayson et al. 1997:137, Dewale 2004:206, Jay and Janschewitz 2008:274;2012:4, Fagersten 2012:12, Jay and Jay 2013:471, Gati 2014:8, Guvendir 2015:137, Septiyani 2015:2, Knyazyan 2016:31, Gauthier and Guille 2017:139, Holmes 2013:163).

Ωστόσο, οι Gauthier and Guille (2017:139) υποστηρίζουν ότι, σε αντίθεση με τις παραπάνω αντιλήψεις, στην πραγματικότητα οι γυναίκες δεν χρησιμοποιούν τον ΥΛ λιγότερο συχνά από τους άνδρες, αλλά σε διαφορετικά περικείμενα. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των ανθρώπων φαίνεται να προβαίνει σε συχνότερη χρήση του ΥΛ όταν αλληλεπιδρά με εκπροσώπους του ίδιου φύλου παρά σε μεικτές ομάδες (Jay 1992:169;2009:156, Jay and Janschewitz 2008:272, Gati 2014:8, Guvendir 2015:3, Septiyani 2015:2, Knyazyan 2016:31). Ωστόσο, παρατίθεται και η άποψη ότι ενώ οι άνδρες προσέχουν να μην χρησιμοποιούν υβριστικές εκφράσεις μπροστά σε γυναίκες, οι τελευταίες όχι μόνο δεν μειώνουν τη δική τους χρήση ΥΛ μπροστά στους πρώτους αλλά, αντίθετα, την αυξάνουν (Fagersten, 2012:14). Αυτό εδράζεται στην αντίληψη των ανδρών ότι ο ΥΛ δε συνιστά χαρακτηριστικό της γυναικείας ομιλίας και στην παράλληλη πεποίθηση των γυναικών ότι οι άνδρες προβαίνουν σε εκτεταμένη χρήση ΥΛ. Ως εκ τούτου, το κάθε φύλο προσαρμόζει τη δική του ομιλία σε αυτή του συνομιλητή του.

Παράλληλα, τα δύο φύλα λαμβάνουν υπόψη τους το πλαίσιο της ομιλίας και διαφοροποιούν τη στάση τους ανάλογα με το αν πρόκειται για ιδιωτικό ή για δημόσιο λόγο. Έτσι, οι γυναίκες δεν χρησιμοποιούν ιδιαίτερα τον ΥΛ δημόσια, αλλά κυρίως σε ιδιωτικά περιβάλλοντα (Gati, 2014:8). Δεν πρόκειται, βέβαια, για κανόνα, καθώς αφενός δεν είναι όλες οι γυναίκες ίδιες και αφετέρου η χρήση η μη ΥΛ επηρεάζεται και από άλλα κριτήρια, όπως την ηλικία, την εκπαίδευση και το κοινωνικό επίπεδο. Από την άλλη μεριά, εκφράζεται και η άποψη ότι δεν έχει αυξηθεί η συχνότητα χρήσης του ΥΛ από τους εκπροσώπους του γυναικείου φύλου αλλά η συχνότητα εμφάνισης τους στον δημόσιο λόγο (Jay and Janschewitz, 2012:4). Γενικότερα, ανεξάρτητα από το φύλο, ορισμένοι άνθρωποι ενδέχεται να μη χρησιμοποιούν ποτέ τον ΥΛ δημόσια, αλλά να προβαίνουν σε εκτενή χρήση του σε ιδιωτικά περιβάλλοντα (Knyazyan, 2016:34).

Προς επίρρωση των παραπάνω, η γλωσσική διαφοροποίηση των δύο φύλων δε φαίνεται να εδράζεται σε βιολογικές διαφορές, αλλά στην απονομή διαφορετικών κοινωνικών ρόλων που έχει συντελεστεί με κριτήριο το φύλο (Αρχάκης και Κονδύλη 2011:147, Knyazyan 2016:28, Gauthier and Guille 2017:139, Holmes 2013:162). Το ανδρικό, δηλαδή, φύλο έχει ταυτιστεί με την ισχύ, τη δύναμη και την επιρροή στο δημόσιο τομέα, ενώ, αντίθετα, το γυναικείο φύλο θεωρείται συνυφασμένο με την αδυναμία σε κάθε τομέα της κοινωνικής δραστηριοποίησης και περιορισμένο στον ιδιωτικό τομέα. Ως πρόσχημα πίσω από αυτή τη διάκριση προβάλλει η αδύναμη - γλωσσική και μη- συμπεριφορά τους, η οποία αποδεικνύει ότι δεν έχουν πρόσβαση στην ισχύ, επειδή είναι ανίκανες να την διατηρήσουν (Lakoff, 1973:48). Έτσι, ο χαρακτηρισμός της γυναικείας γλώσσας ως "απαλής", "αδύναμης" ή "ευγενικής" ενδέχεται να προκύπτει από την προσπάθεια των γυναικών να ανταποκριθούν στα κοινωνικά πρότυπα θηλυκότητας και στους κοινωνικούς ρόλους που στερεοτυπικά τους έχουν απονεμηθεί (Fagersten 2012:12, Coates 1986:22). Παρομοίως, η ταύτιση του ΥΛ με την αρρενωπότητα (Fagersten, 2012:14) προωθεί τη χρήση του κυρίως, αν όχι αποκλειστικά, από άνδρες. Πρόκειται για μια επιθετική συμπεριφορά προς κάποιον η οποία εξυπηρετεί την έκφραση συναισθημάτων (Guvendir, 2015:137) και συμβάλλει στην ενίσχυση της ανδρικής εξουσίας (Knyazyan, 2016:29).

Η επιθετικότητα που χαρακτηρίζει τον ΥΛ τον καθιστά καταλληλότερο όργανο για το ανδρικό φύλο, το οποίο εμφανίζει προδιάθεση για πιο επιθετική συμπεριφορά συγκριτικά με το γυναικείο (Guvendir, 2015:135). Άλλωστε, σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας, οι άνδρες έχουν υπάρξει τόσο δράστες όσο και θύματα της επιθετικής βίας. Παράλληλα, σε καταστάσεις θυμού, είναι πιθανότερο για τους άνδρες να χρησιμοποιήσουν υβριστικές εκφράσεις. Αντίθετα, οι γυναίκες αποφεύγουν τον ΥΛ θεωρώντας αφενός ότι φανερώνει απώλεια ελέγχου και αφετέρου ότι εναντιώνεται στη διάθεση τους για φιλία και συνεργασία (Holmes 1995:7, Jay and Janschewitz 2008:271). Ταυτόχρονα, δε συνάδει με το ρόλο τους ως φύλακες των αξιών της κοινωνίας (Septiyani, 2015:2). Ωστόσο, το γεγονός ότι στους εκπροσώπους του ανδρικού φύλου επιτρέπεται να διαθέτουν ισχυρότερα μέσα έκφρασης συμβάλλει στην ενίσχυση της ισχύος τους, καθώς καθίσταται ευκολότερο για εκείνους να ακουστεί η άποψη τους (Lakoff, 1973:51). Αντίθετα, οι γυναίκες ως ανίσχυρες οφείλουν να είναι ευγενικές (Holmes, 1995:8). Ως εκ τούτου, η εξέταση των μοτίβων που εντοπίζονται στο λόγο αποκαλύπτει τις αντιλήψεις και τα στερεότυπα της εκάστοτε κοινωνίας ως προς τα δύο φύλα, αλλά και ως προς τις κοινωνικές τάξεις, τουλάχιστον στον δυτικό κόσμο (Holmes, 2013:163). Ο ΥΛ, δηλαδή, έχει συνδεθεί με την εργατική τάξη των λευκών και κατ' επέκταση με την επιθυμητή αρρενωπότητα των ανδρών (Ljung, 2006:94), ενώ η αναμενόμενη ευγένεια των γυναικών προκύπτει από την άποψη για την υποδειγματική συμπεριφορά των λευκών γυναικών της μεσαίας τάξης (Mills, 2005:230). Η σύνδεση αυτή εδράζεται στην εκπολιτιστική ιδιότητα που διαθέτει η ευγένεια και είναι άμεσα συνυφασμένη με τη θηλυκότητα.

Δημιουργείται, έτσι, ένας φαύλος κύκλος, όπου η κοινωνία αναθέτει πρότυπα και ρόλους στα μέλη της ανάλογα με το φύλο τους. Το κάθε φύλο στην προσπάθειά του να ανταποκριθεί στις κοινωνικές προσδοκίες εμφανίζει την αναμενόμενη από αυτό συμπεριφορά. Δια τούτου, ικανοποιεί και παράλληλα επιβεβαιώνει τα υπάρχοντα στερεότυπα τροφοδοτώντας εκ νέου τον κύκλο.

1.3.ΥΛ και παιδί

Η χρήση του ΥΛ δε συνιστά αποκλειστικό φαινόμενο των ενηλίκων. Αντίθετα, φαίνεται να εμφανίζεται στον παιδικό λόγο ως αναπόφευκτο μέρος της γλωσσικής εκμάθησης ήδη από την ηλικία των 2 ετών (Jay and Janschewitz, 2012:3). Έκτοτε συνεχώς εξελίσσεται μέχρι και την εφηβεία, ώστε, όταν το παιδί ξεκινά το σχολείο, διαθέτει στο λεξιλόγιο του ήδη 40-50 προσβλητικές λέξεις (Jay and Jay, 2013:470). Μεταξύ αυτών χρησιμοποιεί λέξεις-t, απόδοση “ταμπέλας” (name-calling²), καθώς και εθνικές προσβολές. Τα σημασιολογικά παιδιά από τα οποία αντλεί κατηγοριοποιούνται σε φυσική εμφάνιση, νοητικά χαρακτηριστικά και εθνικές διακρίσεις (Winslow,1969:257). Η χρήση των όρων αυτών κινητοποιείται από διάφορους λόγους (Jay and Jay, 2013:460).

Αρχικά, λοιπόν, ενδέχεται η χρήση υβριστικών εκφράσεων να μην αποτελεί παρά απλή επανάληψη εκφορών που το παιδί έχει ακούσει αλλά δεν έχει σημασιολογικά κατανοήσει. Άλλες φορές, πάλι, κίνητρο πίσω από τον ΥΛ συνιστά η διάθεση προσβολής προς κάποιο άλλο άτομο. Μεταξύ άλλων, μπορεί να αποτελεί το μέσο με το οποίο επιτυγχάνεται η συναισθηματική έκφραση, η έκφραση θυμού, ο αστεϊσμός και η διήγηση ιστοριών, δηλαδή ορισμένες φυσιολογικές γλωσσικές διαδικασίες (Jay, 1992:17). Παράλληλα, εντοπίζεται μια σύνδεση ανάμεσα στις αρχέγονες και στις σύγχρονες κουλτούρες. Στις πρώτες, δηλαδή, συγκεκριμένες λέξεις θεωρούνται λέξεις – t και αποκτούν δύναμη. Παρομοίως, στις τελευταίες το παιδί νιώθει δύναμη χάρη στις λέξεις που χρησιμοποιεί. Στο ίδιο πλαίσιο, η απόδοση “ταμπέλας” τόσο σε ανθρώπους όσο και σε αντικείμενα δημιουργεί μια ψευδαίσθηση ηγεσίας τόσο στο περιβάλλον όσο και στους ανθρώπους.

Ωστόσο, δεν είναι γνωστό εάν το παιδί έχει επίγνωση των σημασιών των λέξεων που χρησιμοποιεί (Jay and Jay, 2013:460), ούτε από πού ακριβώς τις γνωρίζει, αν και φαίνεται να τις μαθαίνει από γονείς, αδέρφια και συνομήλικους και όχι από τα ΜΜΕ (Jay 1992:17, Jay and Janschewitz 2008:272). Φαίνεται, πάντως, να διαθέτει επίγνωση της εξάρτησης του ΥΛ από το περικείμενο, έτσι ώστε να μπορεί να διακρίνει πότε η χρήση του καθίσταται διασκεδαστική και πότε προσβλητική.

² Απόδοση ταμπέλας (name-calling): Η απόδοση μειωτικών ή προσβλητικών χαρακτηρισμών σε ένα άτομο π.χ. φασίστα, γουρούνι, ηλίθια.

Γενικότερα, η κοινωνιο-πολιτισμική γνώση όσον αφορά τον ΥΛ εμφανίζεται ως αποτέλεσμα της επαφής με μια κουλτούρα και τις ποικίλες κοινότητες πρακτικής στο πλαίσιο των οποίων ο ΥΛ επιβραβεύεται, κατακρίνεται ή δεν έχει καμία συνέπεια (Jay, 2009:155).

Όπως προαναφέρθηκε, το υβριστικό λεξιλόγιο των παιδιών εξελίσσεται συνεχώς από τη στιγμή της εμφάνισης του στα 1-2 έτη μέχρι και την εφηβεία. Αυτό συνεπάγεται ότι ο ΥΛ των μικρών παιδιών διαφέρει τόσο από των μεγαλύτερων παιδιών όσο και από των ενηλίκων. Ως εκ τούτου, όσον αφορά, αρχικά, την ένταση, παρατηρείται η χρήση πιο ήπιων προσβλητικών λέξεων στις μικρότερες ηλικίες και εντονότερων στις μεγαλύτερες (Jay and Janschewitz, 2012:3). Η διαφορά αυτή μπορεί να αποδοθεί στο γεγονός ότι η αίσθηση που ο κάθε άνθρωπος διαθέτει για την προσβλητικότητα αυξάνεται όσο ωριμάζει, έτσι ώστε τελικά να χαρακτηρίζει λιγότερα πράγματα “προσβλητικά” (Jay, 2009:154). Διά τούτο, ενώ αμφότεροι οι ενήλικες και τα παιδιά διαθέτουν περιορισμένο αριθμό υβριστικών εκφράσεων, οι οποίες επαναλαμβάνονται, το σύνολο των βασικών λέξεων εμφανίζεται μικρότερο στους ενήλικες καθώς, όπως προαναφέρθηκε, τα παιδιά θεωρούν περισσότερους όρους προσβλητικούς (Jay and Jay, 2013:471). Παράλληλα, εφόσον η γλωσσική εκμάθηση των υβριστικών εκφράσεων επιτελείται και μέσω των γονέων, είναι μικρότερη η πιθανότητα χρήσης υπερβολικά προσβλητικών λέξεων μπροστά στα παιδιά. Τέλος, μια διαφορά που παρατηρείται ανάμεσα στις δύο ηλικιακές ομάδες αφορά τη συχνότητα του ΥΛ. Η συχνότητα χρήσης του, δηλαδή, από του ενήλικες παρουσιάζεται εγγύτερη στην αντίστοιχη των μεγάλων παιδιών παρά των νεότερων, κάτι το οποίο, επίσης, μπορεί να αποδοθεί στην αντίληψη της προσβλητικότητας.

Παράλληλα με τις διαφορές που εντοπίζονται ανάμεσα στον ΥΛ των παιδιών και των ενηλίκων κοινή παρουσιάζεται η έμφυλη διάκριση ως προς την χρήση του, η οποία γίνεται φανερή σε συνθήκες όπως το σχολείο (Jay and Jay, 2013:460). Λόγω της διάκρισης αυτής, τα αγόρια και τα κορίτσια κοινωνικοποιούνται διαφορετικά (Jay and Janschewitz, 2008:271). Συγκεκριμένα, στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες η πλειοψηφία των αγοριών και των κοριτσιών δρα εντός αμιγών ομάδων του ίδιου φύλου, με απόρροια να διαφοροποιούνται ως προς τους τρόπους αλληλεπίδρασης (Holmes, 1995:7). Τα αγόρια, δηλαδή, αποκτούν πιο ανταγωνιστικό

προσανατολισμό και επιθυμία για έλεγχο, ενώ τα κορίτσια εμφανίζονται πιο συνεργατικά και επιδιώκουν την εγγύτητα. Καθώς εξελίσσονται έτσι διαφορετικά, αν ένα μικρό κορίτσι χρησιμοποιεί “τραχύ” λόγο, όπως ένα αγόρι, τότε θα υποστεί τις συνέπειες με τη μορφή της επίπληξης, της περιθωριοποίησης ή της κοροϊδίας για τη μη θηλυκότητά της (Lakoff, 1973:47). Έτσι, μέσω τη μομφής των γονιών και των φίλων, η κοινωνία φροντίζει ώστε να την κρατάει σε τάξη. Στη συνέχεια, έχοντας πια προσαρμοστεί στον τρόπο ομιλίας που η κοινωνία επιζητά για αυτή, θα δεχτεί την αντιμετώπιση της ως κατώτερης με τη δικαιολογία ότι δε δύναται να εκφραστεί με ακρίβεια και σθένος και κατ’ επέκταση να λάβει μέρος σε μια σοβαρή συζήτηση. Ως εκ τούτου, όπως συμβαίνει και με τους ενήλικες, τα αγόρια χρησιμοποιούν συχνότερα τον ΥΛ σε σχέση με τα κορίτσια (Jay , 1992:37), ενώ και το λεξιλόγιο τους φαίνεται να διαφέρει (Jay and Jay, 2013:460).

1.4.ΥΛ και περικείμενο

Περικείμενο (context) ονομάζεται το περιβάλλον στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιείται γλωσσική χρήση και, συγκεκριμένα, οι συνθήκες οι οποίες επηρεάζουν τη γλωσσική συμπεριφορά των συνδιαλεγόμενων ως προς το τι λέγεται, τι πρέπει να λεχθεί και με τι σκοπό (Μπέλλα, 2015:32). Η γλωσσική χρήση, δηλαδή, αποτελεί μια κατασκευή των κοινωνικών μεταβλητών (Fagersten, 2012:15). Ως εκ τούτου, ενδέχεται μια λέξη να θεωρείται κατάλληλη σε ένα περικείμενο αλλά όχι σε ένα άλλο (Jay, 2009:157). Συνεπώς, η εξέταση του περικειμένου στο οποίο πραγματοποιείται μια αλληλεπίδραση κρίνεται μείζονος σημασίας για την εξέταση των διαπροσωπικών της αποτελεσμάτων, ειδικά εφόσον η ίδια έκφραση μπορεί να επιτελεί ποικίλες λειτουργίες ανάλογα με το εκάστοτε περικείμενο (Stapleton, 2010:290).

Σύμφωνα με τη Μπέλλα (2015:32-34-35), το περικείμενο διακρίνεται ως προς τα είδη του σε γλωσσικό, περιστασιακό και γνωστικό. Γλωσσικό περικείμενο συνιστούν τα συμφραζόμενα ενός εκφωνήματος, όσα, δηλαδή, έχουν προηγουμένως ειπωθεί στην υπό εξέταση συνομιλία. Ακολούθως, το περιστασιακό περικείμενο

περιλαμβάνει τη γνώση που διαθέτουν οι συνδιαλεγόμενοι όσον αφορά τον τόπο και τον χρόνο της αλληλεπίδρασης , καθώς και τον ρόλο που φέρουν ως συμμετέχοντες στην εν λόγω συζήτηση. Το είδος αυτό του περικειμένου ονομάζεται από τη Lakoff (1973:77) “κοινωνικό” περικείμενο και περιλαμβάνει μεταξύ άλλων το φυσικό τοπίο, την κοινωνική απόσταση και την κοινωνική τάξη των συμμετεχόντων, τον τρόπο της εκφοράς, τους στόχους και τα αποτελέσματα. Τέλος, συνεχίζοντας με τη διάκριση της Μπέλλα (2015:35) στο γνωστικό περικείμενο συγκαταλέγεται η γνώση του κάθε συνομιλητή για τον άλλο, καθώς και η κοινή τους γνώση για τον κόσμο.

Όπως κάθε εκφώνημα , έτσι και ο ΥΛ δεν είναι ανεξάρτητος από το περικείμενο, καθώς δεν διαθέτει σημασιολογικό φορτίο από μόνος του, αλλά το αντλεί από την κοινωνία . Έτσι, μια μονοδιάστατη εξέταση των υβριστικών εκφράσεων οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για προσβλητικούς και κοινωνικά ακατάλληλους όρους (Fagersten, 2012:9). Αντίθετα, η αντίληψη της αισχύρας επηρεάζεται τόσο από την περίσταση όσο και από το φύλο, την ηλικία, την κοινωνική τάξη και την φυλή των συμμετεχόντων. Οι άνθρωποι, δηλαδή, κατέχουν την ικανότητα να κρίνουν σε ποιες συνθήκες είναι αποδεκτό να προβαίνουν σε χρήση του ΥΛ με βάση ορισμένες παραμέτρους (Jay and Janschewitz, 2008:272). Μεταξύ άλλων, η απόφαση χρήσης ή μη ΥΛ είναι άμεσα συνυφασμένη με το θέμα της συζήτησης. Για παράδειγμα, οι άνθρωποι δυσκολεύονται να επιλέξουν τους κατάλληλους όρους για να συζητήσουν για το σεξ , καθώς η αργκό, από τη μια, μοιάζει πολύ προσβλητική και οι κλινικοί όροι, από την άλλη, υστερούν σε οικειότητα και σε συναισθηματική απόδοση της σεξουαλικής πράξης. Παράλληλα, σημασία φαίνεται να έχει το κοινωνικό και φυσικό τοπίο στο οποίο λαμβάνει χώρα μια συνομιλία, καθώς όσο πιο χαλαρό είναι το περιβάλλον τόσο πιο “χαλαρή” καθίσταται και η συζήτηση και κατ’ επέκταση τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα χρήσης ΥΛ. Ακολουθώντας, λαμβάνεται υπόψη η σχέση που έχουν μεταξύ τους οι ομιλητές αφενός γενικά και αφετέρου ως προς το κοινωνικό τους κύρος. Τέλος, στον προφορικό λόγο υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα εμφάνισης ΥΛ σε σχέση με τον γραπτό λόγο που θεωρείται πιο πολιτισμένος (Gati 2014:3) και επίσημος. Ο ΥΛ θεωρείται ότι δε συνάδει με την επισημότητα και συνεπώς κρίνεται κατάλληλος για πιο χαλαρά περιβάλλοντα, με

ελάχιστους κοινωνικούς περιορισμούς, όπως συζητήσεις με συνομήλικους (Jay 1992:13, Septiyani 2015).

Συνοψίζοντας, το περιεχόμενο στο πλαίσιο του οποίου εμφανίζεται ένα εκφώνημα επηρεάζει τόσο τον βαθμό στον οποίο θα γίνει κατανοητό, όσο και την αντίδραση την οποία θα προκαλέσει (Jay, 1992:13). Ως εκ τούτου, κρίνεται απαραίτητη η συνεξέταση της κοινωνίας των συνομιλητών και της γλωσσικής τους συμπεριφοράς, προκειμένου να οδηγηθεί κανείς σε γενικεύσεις και να αποκτήσει επίγνωση των λειτουργιών της γλώσσας (Lakoff, 1973:78).

2.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

2.1. Φύλο

Η σχέση ανάμεσα στη χρήση ΥΛ και στο φύλο του εκάστοτε ομιλητή συνιστά ένα ζήτημα το οποίο έχει απασχολήσει αρκετούς ερευνητές. Ωστόσο, η πλειοψηφία των ερευνών αφορά περισσότερο τις γλωσσικές διαφορές των δύο φύλων και τις αιτίες που τις προκαλούν παρά τον ΥΛ και την αποδοχή ή την απόρριψη του με βάση το φύλο του ομιλητή.

Το 1973 η Robin Lakoff δημοσιεύει το άρθρο της με τίτλο «Language and Woman's Place», στο οποίο διερευνάται η σχέση της γλώσσας με τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία. Συγκεκριμένα, αναζητά τα σημεία εκείνα στα οποία ο γυναικείος λόγος διαφέρει από τον αντρικό και τους τρόπους με τους οποίους οι ίδιες οι εκπρόσωποι του γυναικείου φύλου ενισχύουν τα ήδη υπάρχοντα για αυτές στερεότυπα (σ. 49). Για την εξέταση των εν λόγω ζητημάτων η ερευνήτρια πραγματεύεται τόσο τον διαφορετικό τρόπο που μιλάνε οι γυναίκες όσο και τον διαφορετικό τρόπο που γίνεται λόγος για εκείνες σε δεδομένα που αντλεί από τον δικό της τρόπο ομιλίας και αυτόν των επαφών της και των ΜΜΕ. Όσον αφορά το πρώτο θέμα, φαίνεται να σχετίζεται με τη γνώση ευρύτερου λεξιλογίου για τους χρωματικούς όρους (σ.49) ή τη χρήση ερωτήσεων ετικέτας (σ.54). Στο πλαίσιο του ΥΛ, οι ισχυρότερες υβριστικές εκφράσεις θεωρούνται αποκλειστικό "προνόμιο" του ανδρικού φύλου, ενώ το γυναικείο φύλο προβαίνει στην επιλογή λιγότερο έντονων όρων (σ.50). Ως προς το δεύτερο ζήτημα εξετάζεται, μεταξύ άλλων, η περίπτωση των ευφημισμών και, συγκεκριμένα, του όρου "lady" (= κυρία). Ο όρος αυτός φαίνεται να χρησιμοποιείται ως ευφημισμός για τον όρο "woman" (=γυναίκα), καθώς δε φέρει σεξουαλικές συνδηλώσεις (σ.58). Από την άλλη μεριά, ο όρος "gentleman" (=κύριος) δεν παρουσιάζεται ισότιμος με τον όρο "lady", καθώς δεν εμφανίζεται στα ίδια περικείμενα ή με την ίδια συχνότητα.

Μέσα από τη μελέτη συγκεκριμένων στοιχείων της γλώσσας, η ερευνήτρια καταλήγει στο γεγονός ότι οι γλωσσικές διαφορές που εντοπίζονται ως προς τα δύο φύλα αντανakλούν στην πραγματικότητα κοινωνικές διαφορές. Η αποδοχή ή η απόρριψη μιας εκφοράς εξαρτάται από τη θέση που κατέχει ο εκάστοτε ομιλητής

στην κοινωνία (σ.77) Ως εκ τούτου, η γλωσσική αλλαγή προϋποθέτει κοινωνικές μεταβολές και όχι το αντίστροφο. Εναλλακτικά, οι αλλαγές στη γλώσσα δύνανται να επηρεάσουν έμμεσα τις αλλαγές σε κοινωνικές στάσεις και απόψεις, αλλά μόνο αν η κοινωνία είναι δεκτική σε τέτοιες αλλαγές (σ. 76).

Το 1975 , οι Oliver και Rubin στο άρθρο τους με τίτλο «The use of expletives by some American women» προβαίνουν σε μια κριτική αποτίμηση της παραπάνω έρευνας και, συγκεκριμένα, της άποψης ότι οι έντονες υβριστικές εκφράσεις προέρχονται αποκλειστικά από άντρες, ενώ οι λιγότερο έντονες από γυναίκες. Για τη διερεύνηση του θέματος χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο διαμοιράστηκε σε γνωστούς. Συγκεκριμένα, απαντήθηκε από 28 γυναίκες ηλικιακού εύρους από 40 ως 55 ετών, λευκές, προερχόμενες από την μεσαία και την ανώτερη τάξη και με πτυχίο Πανεπιστημίου, από 14 ανύπαντρες γυναίκες, οι οποίες δεν είχαν παντρευτεί ποτέ και από 14 παντρεμένες τη στιγμή συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου (σ.191). Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε 6 συγκεκριμένες υβριστικές εκφράσεις, οι οποίες έπρεπε να αξιολογηθούν ως προς την πιθανότητα χρήσης τους σε 8 διαφορετικές καταστάσεις (επίσημη συνέντευξη, σε μίτινγκ , σπίτι με μεγαλύτερους ανθρώπους, σπίτι με τα παιδιά, σπίτι με παλιούς φίλους, σε πάρτυ με γνωστούς, σε οποιαδήποτε κατάσταση με αγνώστους , σε οποιαδήποτε κατάσταση μόνες τους). Οι διαθέσιμες βαθμίδες αξιολόγησης ήταν “ποτέ”, “μερικές φορές” και “συχνά” (σ.192).

Από τις 168 πιθανές απαντήσεις, η επιλογή “ποτέ” προτιμήθηκε στις 152 όσον αφορά την επίσημη συνέντευξη, ενώ όσον αφορά την επιλογή “σε οποιαδήποτε κατάσταση μόνη μου” , το “ποτέ” επιλέχθηκε 68 φορές και το “μερικές φορές” 100 (σ.193.). Κατέστη, έτσι, φανερό ότι σε πιο επίσημες περιστάσεις , μειώνεται ο αριθμός των υβριστικών εκφράσεων που χρησιμοποιούνται στον λόγο.

Πέρα από τη χρήση περισσότερο ή λιγότερο έντονων υβριστικών εκφράσεων από τις γυναίκες, οι ερευνητές εξετάζουν και τη συσχέτιση της χρήσης αυτής με το βαθμό στον οποίο αισθάνονται απελευθερωμένες οι γυναίκες. Δια τούτο, το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε και την ερώτηση «Θεωρείς τον εαυτό σου απελευθερωμένη γυναίκα;» με τις δοθείσες επιλογές “τελείως”, “το προσπαθώ” και

“καθόλου” (σ.196). Όπως αναφέρουν οι μελετητές, επρόκειτο για την ερώτηση που δέχτηκε τις περισσότερες γραπτές απαντήσεις. Μεταξύ άλλων, στις απαντήσεις συγκαταλέγονταν προτάσεις όπως “Το σκέφτομαι”, “ Δεν είμαι σίγουρη τι σημαίνει ο όρος και ούτε το προσπαθώ, οπότε καμία επιλογή δε μου φαίνεται ταιριαστή” και “Ζω απελευθερωμένη όλη μου τη ζωή, αλλά όχι με την έννοια απελευθέρωσης ορισμένων γυναικών”. Όσον αφορά τις τρεις δοθείσες επιλογές, “τελείως απελευθερωμένες” δήλωσαν 4 ανύπαντρες και 5 παντρεμένες, ότι το προσπαθούν επέλεξαν 8 από την κάθε κατηγορία και “καθόλου” επέλεξαν 2 ανύπαντρες και 1 παντρεμένη.

Οι παραπάνω απαντήσεις κατέδειξαν πράγματι την ύπαρξη σχέσης ανάμεσα στην αίσθηση απελευθέρωσης των γυναικών και τον ΥΛ. Οι γυναίκες, δηλαδή, που δε φάνηκε να προβαίνουν σε συχνή χρήση ΥΛ ήταν οι ίδιες που δεν αισθάνονταν καθόλου απελευθερωμένες. Από την άλλη μεριά, σε συχνότερη χρήση ΥΛ φάνηκε να προβαίνουν αφενός οι γυναίκες που αισθάνονταν τελείως απελευθερωμένες και αφετέρου εκείνες που το προσπαθούσαν. Ωστόσο, τόσο η πρώτη κατηγορία όσο και η δεύτερη δεν χρησιμοποιούσε τελικά τις υβριστικές εκφράσεις σε τόσο εκτεταμένο βαθμό όσο η τρίτη.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, συμπεραίνεται, αρχικά, ότι η χρήση ΥΛ εκ μέρους των γυναικών παρουσιάζει ποικιλία στη χρήση ανάλογα με την επισιμότητα της κατάστασης, τον βαθμό οικειότητας και τον ρόλο τους στη συζήτηση. Όσον αφορά την οικογενειακή τους κατάσταση ενδέχεται να επηρεάσει ως ένα βαθμό τη χρήση ΥΛ. Αυτό, όμως, που συνιστά βασικό κριτήριο για την επιλογή ή μη των υβριστικών εκφράσεων είναι ο βαθμός που η κάθε γυναίκα αισθάνεται απελευθερωμένη. Συνεπώς, οι ερευνητές συμφωνούν με τη διάκριση στην οποία προβαίνει η Lakoff σε έντονες και μη υβριστικές εκφράσεις (σ.197). Διαφωνούν, όμως, με την άποψη ότι οι πρώτες προέρχονται αποκλειστικά από άντρες, ακόμα κι όταν πρόκειται για μια ηλικιακή ομάδα (40-55 ετών) την οποία δεν εξέτασε η Lakoff. Θεωρούν ότι, ακόμα κι αν η έρευνα απευθυνόταν σε γυναίκες από 20-40 ετών, η χρήση υβριστικών εκφράσεων θα ήταν ακόμα μεγαλύτερη.

Ωστόσο, ανεξάρτητα από την πραγματικότητα, η αντίληψη ότι οι άντρες χρησιμοποιούν εντονότερο ΥΛ συνιστά ένα ιδιαίτερο διαδεδομένο στερεότυπο. Η Anna Knyazyan, το 2016, στο άρθρο της «Male and Female Profanity in English Anecdotes» εξετάζει τα έμφυλα στερεότυπα που κυριαρχούν στην αγγλική κοινωνία. Τα στερεότυπα αυτά ενδέχεται να επηρεάσουν τις γλωσσικές συμπεριφορές και των ανδρών και των γυναικών, καθώς όταν ένας άνδρας χρησιμοποιεί ΥΛ θεωρείται αστείος ή σκληρός, αλλά όταν το κάνει μια γυναίκα τότε παρουσιάζεται άξεστο και χοντροκομμένο (σ.28). Για την συλλογή των δεδομένων της η ερευνήτρια αξιοποιεί τα αγγλικά ανέκδοτα και τον τρόπο που παρουσιάζονται σε αυτά οι εκπρόσωποι τόσο του ανδρικού όσο και του γυναικείου φύλου. Από την εξέταση αυτή προκύπτει ότι στα αγγλικά ανέκδοτα κυριαρχεί η ανδρική φωνή, τη στιγμή που οι γυναίκες μοιάζουν πιο σεμνότυφες ομιλήτριες (σ.35).

Η ερευνήτρια καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η υποτιθέμενη σεμνοτυφία των γυναικών μοιάζει πολύ σχετική, αφού και τα δύο φύλα προσαρμόζουν τις γλωσσικές τους στρατηγικές στους συνομιλητές τους και στην κατάσταση στην οποία βρίσκονται. Έτσι, πολλές φορές παρουσιάζεται πιο πιθανό για τους άνδρες παρά για τις γυναίκες να αποφύγουν τον ΥΛ σε συγκεκριμένες περιστάσεις. Ωστόσο, ο συσχετισμός του ΥΛ με το φύλο αναδεικνύει την ύπαρξη στερεοτύπων στην αγγλική κοινωνία.

Η σχέση κοινωνικών και γλωσσικών διαφορών διατρέχει και την έρευνα της Janet Holmes (2013), η οποία παραθέτει την άποψη ότι αν μια κοινότητα είναι πολύ ιεραρχική και σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχίας οι άντρες παρουσιάζονται ισχυρότεροι από τις γυναίκες, τότε οι γλωσσικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων ίσως αντανakλούν απλώς την ιεραρχία της κοινωνίας (σ.162). Στο πλαίσιο των γλωσσικών διαφορών ανάμεσα στα δύο φύλα, η ερευνήτρια διερευνά τον λόγο που οι γυναίκες φαίνεται να προτιμούν πιο συχνά τη νόρμα σε σχέση με τους άντρες. Τελικά, με την πραγματοποίηση δευτερογενούς έρευνας εντοπίζει μεταξύ άλλων ορισμένες εξηγήσεις για την προτίμηση αυτή.

Αρχικά, οι καθιερωμένες γλωσσικές μορφές είναι συνυφασμένες με μεγαλύτερο κύρος. Οι γυναίκες γνωρίζουν ότι ο τρόπος ομιλίας τους αναδεικνύει

και την κοινωνική θέση που κατέχουν σε μια κοινότητα. Εάν δε διαθέτουν και κάποια άλλη πηγή κύρους, όπως υψηλές επαγγελματικές απολαβές, η γλώσσα καθίσταται η μοναδική ευκαιρία τους για ενίσχυση του κύρους τους. Έτσι, η χρήση της νόρμας από αυτές σχετίζεται με το ενδιαφέρον τους για τη θέση τους στην κοινωνία, σε αντίθεση με τους άντρες (σ.167).

Η δεύτερη εξήγηση που παρατίθεται αφορά τις Δυτικές κοινωνίες, στο πλαίσιο των οποίων οι προσδοκίες των ανθρώπων για “καλύτερη συμπεριφορά” απευθύνονται περισσότερο στις γυναίκες παρά στους άντρες. Ο λόγος που προβάλλεται πίσω από τις προσδοκίες αυτές αφορά τον ρόλο των γυναικών στην ανατροφή των παιδιών, για τα οποία εκείνες αποτελούν πρότυπα. Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητο να υιοθετούν έναν τρόπο ομιλίας που να είναι πιο κοντά στη νόρμα, ώστε να τον μεταδώσουν και στα παιδιά τους. Βέβαια, η συγγραφέας διαφωνεί με την εξήγηση αυτή, καθώς θεωρεί ότι δεν ανταποκρίνεται στη χαλαρότητα που διακρίνει τις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα σε μια μητέρα και το παιδί της, σε αντίθεση με πιο επίσημες αλληλεπιδράσεις στις οποίες θα ταίριαζε η χρήση της νόρμας (σ.168).

Η επόμενη εξήγηση σχετίζεται με την αντίληψη ότι οι γυναίκες οι κατώτεροι άνθρωποι πρέπει να είναι ευγενικοί. Ως εκ τούτου, τα παιδιά οφείλουν να προσέχουν περισσότερο τον λόγο τους μπροστά σε ενήλικες, καθώς και οι γυναίκες μπροστά σε άντρες. Δεν καθίσταται, βέβαια, σαφές, σύμφωνα με την ερευνήτρια, ποια σχέση υπάρχει ανάμεσα στην ευγένεια και στον τρόπο ομιλίας με βάση τη νόρμα.

Ως τελευταία εξήγηση προβάλλει η σύνδεση των ιδιωματικών μορφών με την εκδήλωση αρρενωπότητας, γεγονός που τις καθιστά καταλληλότερες για τους άνδρες(σ.169). Ως εκ τούτου, η αποφυγή των ιδιωματισμών και η υιοθέτηση των καθιερωμένων μορφών θεωρείται χαρακτηριστική θηλυκότητας και, συνεπώς, πιο ταιριαστή για τις γυναίκες.

Πάντως, η ερευνήτρια εκφράζει τον προβληματισμό της ως προς το γεγονός ότι, ενώ οι γυναίκες χρησιμοποιούν τη νόρμα και οι άνδρες τους ιδιωματικούς τύπους, σε όλες σχεδόν τις εξηγήσεις γίνεται απόπειρα να ερμηνευθεί η γλωσσική

συμπεριφορά των πρώτων (σ.169). Γιατί να προσπαθεί να εξηγήσει κανείς τη χρήση της νόρμας και όχι των τύπων που αποκλίνουν από αυτήν;

2.1.1.Σύνοψη

Οι παραπάνω έρευνες συγκλίνουν ως προς τις υπάρχουσες απόψεις για τη σχέση του ΥΛ με το φύλο. Συνοψίζοντας τα βασικά τους σημεία, ο ΥΛ θεωρείται συνυφασμένος με την αρρενωπότητα και κατά συνέπεια τυγχάνει αποδοχής όταν χρησιμοποιείται από άντρες. Από την άλλη μεριά, οι εκπρόσωποι του γυναικείου φύλου έχουν ταυτιστεί με τους φύλακες των αξιών της κοινωνίας και κατ' επέκταση έχουν συνδεθεί με τον σωστό τρόπο ομιλίας. Ως εκ τούτου, πολλές φορές συγχέεται ο πραγματικός τρόπος ομιλίας τους με τον πλασματικό, αυτόν , δηλαδή, που υιοθετούν για να ανταποκριθούν στις προσδοκίες του φύλου τους, όπως έχουν διαμορφωθεί από την κοινωνία. Διαφορετικά, ενδέχεται να τύχουν απόρριψης από αυτήν.

2.2.Ηλικία

Όπως συνέβη και με το φύλο, έτσι και στην περίπτωση αυτή λίγες έρευνες αφορούν την αποδοχή ή την απόρριψη του ΥΛ με βάση την ηλικία του ομιλητή. Συγκεκριμένα, ο μόνος ερευνητής που φαίνεται να έχει ασχοληθεί εκτεταμένα με τον παιδικό λόγο, σε τουλάχιστον τέσσερις έρευνες, είναι ο Timothy Jay.

Το 2012, σε με τίτλο “The science of swearing”, στην οποία ο εν λόγω ερευνητής συνεργάστηκε με την Kristin Janschewitz , παρατίθεται ότι ο παιδικός υβριστικός λόγος κατακρίνεται από τους γονείς, τα ΜΜΕ και το εκπαιδευτικό πλαίσιο(σ.3).

Παρομοίως, το 2009 , ο εν λόγω ερευνητής στο άρθρο του “The Utility and Ubiquity of Taboo Words” προβαίνει σε ορισμένες αναφορές ως προς τη σχέση του παιδικού λόγου με τον υβριστικό. Συγκεκριμένα, αναφέρεται στο γεγονός ότι τα παιδιά μαθαίνουν να μη χρησιμοποιούν λέξεις-t, όταν τιμωρούνται από τους γονείς ή τους κηδεμόνες τους (σ.153). Ωστόσο, ζήτημα της απόκτησης του ΥΛ από τα

παιδιά δεν συνιστά κεντρικό θέμα της έρευνας αυτής, οπότε και ο Jay (2009) το εντάσσει στην ενότητα της μελλοντικής έρευνας (σ.159).

Πράγματι, ο 2013, ο εν λόγω ερευνητής σε συνεργασία με την Kristin Jay δημοσιεύει το άρθρο “A Child’s Garden of Curses: A Gender, Historical, and Age-Related Evaluation of the Taboo Lexicon”. Όπως αναφέρει, η έλλειψη επαρκών δεδομένων για την περίπτωση του παιδικού υβριστικού λόγου συμβάλλει στη διατήρηση της άποψης ότι τα παιδιά είναι αφελή, με αποτέλεσμα να διαφθείρονται όταν εκτίθενται σε λέξεις- t (σ.459). Έτσι, κρίνεται απαραίτητο να προστατευτούν από αυτές.

Ως στόχος της εν λόγω έρευνας τίθεται η περιγραφή του παιδικού υβριστικού λεξιλογίου σε διαφορετικές ηλικιακές φάσεις και ο εντοπισμός της στιγμής που αυτό αρχίζει να μοιάζει με των ενηλίκων. Για την επίτευξη του στόχου, αξιοποιούνται δεδομένα που αποκτήθηκαν μέσω της παρατήρησης και της συνέντευξης. Η έρευνα χωρίζεται σε δύο επιμέρους μελέτες.

Στο πλαίσιο της πρώτης μελέτης διερευνάται αν το υβριστικό λεξιλόγιο των παιδιών αρχίζει να μοιάζει περισσότερο με των ενηλίκων με το πέρασμα του χρόνου. Για να εξεταστεί το θέμα αυτό, 5 ερευνητές ηχογράφησαν όλες τις εκφορές με λέξεις-t που μπορεί να άκουγαν τυχαία μέσα στη μέρα, σε οποιοδήποτε δημόσιο μέρος, εκτός από συνομιλίες στις οποίες συμμετείχαν και οι ίδιοι. Η οδηγία που τους δόθηκε ήταν να ηχογραφήσουν εκφωνήματα που προέρχονταν μόνο από ενήλικες (σ.462), ενώ, παράλληλα, τους παραχωρήθηκε η λίστα με τις λέξεις που είχε συγκεντρώσει ο Jay στην έρευνα του το 1992. Τους ζητήθηκε να ηχογραφήσουν εκφορές που περιελάμβαναν αυτές τις λέξεις, αλλά και λέξεις που, ενώ δεν περιλαμβάνονταν στη λίστα, χρησιμοποιούνταν με προσβλητικό τρόπο. Για την μελέτη του παιδικού λόγου, ακολουθήθηκε παρόμοια διαδικασία. 7 ερευνητές που έρχονταν σε συχνή επαφή με παιδιά ανέλαβαν την ηχογράφηση των συνομιλιών τους. Η πρώτη έρευνα κατέδειξε ότι πράγματι, ενώ ορισμένες λέξεις ήταν κοινές στις διάφορες ηλικίες, κάποιες άλλες χρησιμοποιούνταν μόνο από τα μικρότερα ή μόνο από τα μεγαλύτερα παιδιά (σ.464). Οι μεγαλύτερες διαφορές στο λεξιλόγιο εντοπίστηκαν ανάμεσα στα μικρότερα παιδιά και στους ενήλικες.

Στη δεύτερη μελέτη, το δείγμα των συμμετεχόντων αποτελούνταν από 27 ενήλικες (γονείς ή κηδεμόνες) και 41 παιδιά, μικρότερα (6-8 ετών) και μεγαλύτερα (9-12 ετών). Σε αυτούς δόθηκε μια λίστα με 38 λέξεις, μισές “καλές”, μισές “κακές”. Οι πρώτες επιλέχτηκαν από μια λίστα με τις πιο συνηθισμένες λέξεις στα παιδιά 7-9 ετών και οι δεύτερες από τη λίστα του Jay που αξιοποιήθηκε και στην πρώτη έρευνα (σ.467). Στο πλαίσιο μιας συνέντευξης, ζητήθηκε σε κάθε συμμετέχοντα να κρίνει ποιες από τις λέξεις θεωρούνταν “καλές” και θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σπίτι του και ποιες ήταν “κακές” και δε θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν. Η λίστα δόθηκε πρώτα στους ενήλικες μαζί με τη δυνατότητα να διαγράψουν όποια λέξη δε θα ήθελαν να διαβάσουν τα παιδιά τους. Πέρα από τις λέξεις αυτές, στην έρευνα δε χρησιμοποιήθηκαν ούτε οι λέξεις που τα παιδιά δήλωσαν ότι δε γνωρίζουν.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα παιδιά θεωρούν προσβλητικές πολύ περισσότερες λέξεις συγκριτικά με τους ενήλικες (σ.469). Από τα δεδομένα πρόεκυψε ότι οι ενήλικες και τα παιδιά συλλαμβάνουν με διαφορετικό τρόπο την έννοια των λέξεων-*t*, ακόμα και όταν προέρχονται από το ίδιο σπίτι. Οι ερευνητές καταλήγουν στο γεγονός ότι η γνώση του ΥΛ από τα παιδιά συνιστά μια παγκόσμια διαδικασία που λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο της φυσιολογικής διανοητικής και κοινωνιο-πολιτισμικής ανάπτυξης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δε μπορεί να αποβεί και προβληματική (σ.472).

Η διαδικασία αυτή συνιστά αντικείμενο πραγμάτευσης στο βιβλίο που ο ερευνητής εξέδωσε το 1992 με τίτλο “Cursing in America: A psycholinguistic study of dirty language in the courts, in the movies, in the schoolyards and on the streets”. Στο πλαίσιο της μελέτης του παιδικού υβριστικού λόγου, αναζητείται η αιτία που προκαλεί τον συγκεκριμένο τρόπο έκφρασης των παιδιών. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιείται με έρευνα πεδίου και ηχογράφηση αυθόρμητων συζητήσεων των παιδιών (σ.61). Τα αποτελέσματα της έρευνας οδηγούν στο να αποδοθεί ο ΥΛ στην ανάγκη για έκφραση θυμού ή οργής (σ.71). Ενίοτε, με τη χρήση λέξεων-*t* επιδιώκεται η πρόκληση γέλιου, ενώ, λιγότερο συχνά, χρησιμοποιούνται για να εκφράσουν έκπληξη ή σαρκαστική διάθεση.

2.2.1.Σύνοψη

Σε πολλές κοινωνίες, οι γονείς επιθυμούν να απέχουν τα παιδιά τους από κάθε μορφή ΥΛ. Στην προσπάθειά τους να πετύχουν την αποχή αυτή, η τιμωρία αποτελεί μέσο εκμάθησης κάθε φορά που ενδεχομένως το παιδί θα χρησιμοποιήσει κάποια υβριστική λέξη. Ωστόσο, η γνώση του ΥΛ από τα παιδιά συνιστά μια φυσιολογική διαδικασία και ένα αναπόφευκτο φαινόμενο στην πορεία της διανοητικής ανάπτυξης του παιδιού. Το παιδί, μάλιστα, φαίνεται να έχει επίγνωση της προσβλητικότητας των λέξεων και, μάλιστα, χαρακτηρίζει ως “προσβλητικές” πολύ περισσότερες λέξεις από τους ενήλικες. Σταδιακά, καθώς μεγαλώνει, το υβριστικό του λεξιλόγιο συγκλίνει όλο και περισσότερο με αυτό των ενηλίκων.

2.3.Ηλικία και φύλο

Ένα ακόμη ζήτημα προς εξέταση συνιστά η ύπαρξη ή μη έμφυλης διάκρισης στις μικρότερες ηλικίες όσον αφορά τον ΥΛ.

Η Lakoff, στην Εισαγωγή του άρθρου της “Language and Woman’s place” (1973), αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο τα μικρά κορίτσια μαθαίνουν ότι πρέπει να μιλάνε διαφορετικά από τα αγόρια. Αν ένα μικρό κορίτσι χρησιμοποιήσει τραχιά, σκληρή γλώσσα, όπως αυτή των αγοριών, τότε ενδέχεται να επικριθεί, να γίνει αντικείμενο κοροϊδίας ή να περιθωριοποιηθεί (σ.47). Από την άλλη μεριά, αν μιλήσει σαν κυρία, όπως θεωρείται ότι της αρμόζει, τότε η έλλειψη σθένους στον λόγο της θα αποτελέσει μια δικαιολογία για τους άλλους προκειμένου να την θεωρούν κατώτερη. Συνεπώς, ό,τι και να κάνει είναι καταδικασμένη να δεχτεί την επίκριση ή την περιθωριοποίησή της.

Ακολούθως, ο Jay στην προαναφερθείσα έρευνα του (1992) μελετά τη σχέση του ΥΛ με το φύλο κατά την παιδική ηλικία. Πραγματοποιώντας έρευνα πεδίου, καταγράφηκαν 700 περιπτώσεις χρήσης αυθόρμητου ΥΛ. Η εξέταση των δεδομένων έδειξε ότι τα πρώτα δύο χρόνια της ζωής, τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια χρησιμοποιούν τον ίδιο μικρό αριθμό των 4 υβριστικών λέξεων (σ.37). Έπειτα, στην ηλικία των 3 και των 4 ετών, τα κορίτσια φαίνεται να εκφέρουν περισσότερες υβριστικές λέξεις από τα αγόρια, αλλά από εκεί και έπειτα τα αγόρια ξεπερνούν

ξεκάθαρα τα κορίτσια. Η άποψη ότι τα αγόρια χρησιμοποιούν τον ΥΛ περισσότερο από τα κορίτσια συνάδει και με τα έμφυλα στερεότυπα της αγγλικής κουλτούρας. Το συμπέρασμα, πάντως, της έρευνας είναι ότι στο δημόσιο λόγο τα αγόρια παράγουν περισσότερες υβριστικές εκφορές συγκριτικά με τα κορίτσια και η διάκριση αυτή ξεκινά ήδη από την ηλικία των 5 ετών.

2.3.1.Σύνοψη

Η διάκριση ανάμεσα στα δύο φύλα ως προς τη χρήση του ΥΛ ξεκινάει ήδη από τη στιγμή που το παιδί πηγαίνει στο σχολείο και καθίστανται πιο φανεροί οι έμφυλοι ρόλοι μέσα από την κοινωνικοποίηση. Έτσι, ήδη από τότε δεν θεωρείται ότι αρμόζει στα κορίτσια να μιλούν όπως τα αγόρια και κάθε απόκλιση από το πρότυπο αυτό θεωρείται κατακριτέα.

2.4.Περιεχόμενο

Η χρήση του ΥΛ μπορεί να θεωρηθεί ευγενική, αγενής ή αδιάφορη ανάλογα με το περιεχόμενο στο οποίο εμφανίζεται. Η εξάρτηση αυτή του ΥΛ από το περιεχόμενο εμφανίζεται σε μια σειρά από έρευνες.

Το 2012, η Kristy Beers Fägersten παραθέτει την παραπάνω άποψη στο βιβλίο της με τίτλο “Who's Swearing Now? The Social Aspects of Conversational Swearing” (σ.3). Η σχέση περιεχομένου και ΥΛ διερευνάται στο πλαίσιο δευτερογενούς έρευνας. Συγκεκριμένα, αν οι υβριστικοί όροι εξεταστούν χωρίς να ληφθεί υπόψη το περιεχόμενο, τότε η μοναδική ερμηνεία που επιδέχονται είναι η θεώρηση τους ως προσβλητικοί (σ.8). Με τον τρόπο αυτό, όμως, ενδέχεται να εκληφθεί τελείως λανθασμένα το νόημα μιας εκφοράς απ’ την οποία απουσιάζει η διάθεση προσβολής, όπως σε περιπτώσεις που ο ΥΛ χρησιμοποιείται μεταξύ φίλων (σ.9). Άλλωστε, σε έρευνες σχετικά με τη συχνότητα εμφάνισης υβριστικών λέξεων, παρουσιάζεται ευρύτερη χρήση τους σε ανεπίσημες, χαλαρές καταστάσεις (σ.10).

Ακολούθως, το 2008 στο άρθρο “The pragmatics of swearing” του Timothy Jay και της Kristin Janschewitz τίθενται στο επίκεντρο της έρευνας οι περικειμενικές

μεταβλητές του ΥΛ, π.χ. η σχέση ανάμεσα στους συνομιλητές, και ο βαθμός στον οποίο αυτές λαμβάνονται υπόψη από τα άτομα κατά την αλληλεπίδραση τους (σ.268) . Οι ερευνητές θεωρούν ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν να κρίνουν σε ποια περιβάλλοντα κρίνεται κατάλληλη η χρήση ΥΛ. Σε γενικές γραμμές, ο ΥΛ θεωρείται ευγενικός όταν προωθεί την κοινωνική αρμονία, ενώ χαρακτηρίζεται αγενής όταν επιδιώκεται η επίθεση σε κάποιον (σ.270).

Στην παρούσα μελέτη, οι ερευνητές προέβησαν σε πρωτογενή έρευνα προκειμένου να διερευνήσουν την αντίληψη των περικειμενικών μεταβλητών και τον ρόλο που αυτές παίζουν στην πρόσληψη του ΥΛ. Στην έρευνα συμμετείχαν 121 προπτυχιακοί μαθητές, εκ των οποίων 68 φυσικοί ομιλητές της Αγγλικής και 53 μη φυσικοί ομιλητές (σ.277). Σε αυτούς δόθηκαν υποθετικά σενάρια στα οποία λαμβάνονταν υπόψη η κοινωνική θέση του ομιλητή, η τοποθεσία και ο βαθμός taboo μιας λέξης και τους ζητήθηκε να τα βαθμολογήσουν από το 1-7 (κλίμακας Likert) ως προς την πιθανότητα εμφάνισης και την πιθανότητα προσβολής. Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν ότι οι άνθρωποι πράγματι παρουσιάζουν ευαισθησία στις περικειμενικές μεταβλητές του ομιλητή, του τόπου και του είδους της λέξης όσον αφορά τον ΥΛ (σ. 283). Παράλληλα, η καλύτερη γνώση της αγγλικής φάνηκε να συνεπάγεται μεγαλύτερη ευαισθησία στο περικείμενο.

Στο βιβλίο “Cursing in America: A psycholinguistic study of dirty language in the courts, in the movies, in the schoolyards and on the streets” (1992) , ο Timothy Jay προβαίνει στην εξέταση της αμερικάνικης βωμολοχίας σε συνάρτηση με το περικείμενο. Όπως αναφέρει, για να γίνει κατανοητό το πώς χρησιμοποιείται μια λέξη, επιβάλλεται να εξεταστεί η πρόθεση του εκάστοτε ομιλητή (σ.9). Γενικότερα, το περικείμενο στο πλαίσιο του οποίου εμφανίζεται ένα μήνυμα επηρεάζει τόσο την κατανόησή του όσο και την αντίδραση σε αυτό (σ.12).

2.4.1.Σύνοψη

Οι υβριστικοί όροι, λόγω της εγγενούς τους σημασίας, μπορούν να θεωρηθούν μόνο προσβλητικοί αν εξεταστούν χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το περικείμενο. Παράγοντες που επηρεάζουν την πρόσληψη του ΥΛ συνιστούν η σχέση μεταξύ των

συνδιαλεγόμενων, ο τόπος και το είδος της λέξης που χρησιμοποιήθηκε. Η συνεξέταση του υβριστικού όρου με το περιεχόμενο αναδεικνύει ότι η χρήση του δεν είναι πάντοτε αγενής ή επιθετική, αλλά μπορεί να είναι και ευγενική ή φιλική.

2.5.Κριτική αποτίμηση

Οι υπό εξέταση έρευνες δημοσιεύτηκαν σε διαφορετικές χρονολογίες και, επομένως, ορισμένες παρουσιάζονται πιο σύγχρονες από άλλες. Συγκεκριμένα, οι έρευνες της Lakoff (1973), των Oliver and Rubin (1975) και του Jay (1992) φαίνεται να είναι παλαιότερες και ενδεχομένως οι απόψεις που εκφράζονται στο πλαίσιο τους να έχουν πια μεταβληθεί. Από την άλλη μεριά, βέβαια, δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη διάσταση απόψεων με τις πιο πρόσφατες έρευνες (Jay and Janschewitz 2008 ; 2012, Jay 2009; 2013, Fagersten 2012, Jay and Jay 2013, Holmes 2013, Knyazyan 2016). Ωστόσο, στο επίκεντρο των παραπάνω ερευνών φαίνεται να τίθεται η αγγλική και η αμερικανική κοινωνία. Χρήσιμο κρίνεται, δια τούτο, να ερευνηθούν τα ζητήματα αυτά και σε άλλες κοινωνίες, όπως στην ελληνική.

Όσον αφορά το περιεχόμενο, οι ερευνητές στις περιπτώσεις αυτές δεν φαίνεται να θέτουν στο επίκεντρο της έρευνας την αποδοχή ή μη του ΥΛ με βάση το φύλο του ομιλητή, ακόμα και αν προβαίνουν σε κάποια σχετική αναφορά. Έτσι, η Lakoff (1973) εξετάζει τη γενικότερη σχέση της γλώσσας με τη θέση της γυναίκας, στο πλαίσιο της οποίας αναφέρεται και στη χρήση του ΥΛ, ενώ οι Oliver and Rubin (1975) διερευνούν την προτίμηση περισσότερο ή λιγότερο έντονων υβριστικών μορφών από τις γυναίκες και τη σχέση της προτίμησης αυτής με την αίσθηση απελευθέρωσης. Η τελευταία θα μπορούσε να συσχετιστεί με την αποδοχή ή μη του ΥΛ, αλλά μόνο με έμμεσο τρόπο. Παρομοίως, η Holmes (2013) μελετά την προτίμηση καθιερωμένων γλωσσικών μορφών από τις γυναίκες και αναζητά τους λόγους πίσω από την προτίμηση αυτή. Πιο κοντά στο ζήτημα της αποδοχής του ΥΛ με βάση το φύλο του ομιλητή βρίσκεται η έρευνα της Knyazyan (2016) , οι οποία εξηγεί πώς τα στερεότυπα που υπάρχουν για το κάθε φύλο το καθοδηγούν τελικά ώστε να φερθεί με τον τρόπο που αυτά πρεσβεύουν. Και σε αυτή την περίπτωση, ωστόσο, ο συσχετισμός παρουσιάζεται έμμεσος.

Ακολούθως, όπως αναφέρουν οι Jay and Jay (2013), παρατηρείται έλλειψη επαρκών δεδομένων όσον αφορά τον παιδικό λόγο. Ο Timothy Jay συνιστά τον μόνο μελετητή που έχει ασχοληθεί επαρκώς με το ζήτημα αυτό. Ωστόσο, το ενδιαφέρον του επικεντρώνεται σε παραμέτρους όπως το λεξιλόγιο του παιδικού ΥΛ, τα κίνητρα πίσω από τη χρήση του και την αίσθηση προσβλητικότητας των παιδιών. Ως προς το ζήτημα της αποδοχής ή της απόρριψης της χρήσης ΥΛ από τα παιδιά, ο ερευνητής προβαίνει μόνο σε μερικές αναφορές για την τιμωρία των παιδιών από τους γονείς όταν χρησιμοποιούν υβριστικούς όρους.

Μια ακόμα παράμετρο του ΥΛ που εξετάζει ο Jay (1992) συνιστά η διαφορετική συχνότητα εμφάνισης υβριστικών εκφράσεων στο λεξιλόγιο των αγοριών και των κοριτσιών από την ηλικία των 5 ετών. Σύμφωνα με τη Lakoff (1973), η διαφορά αυτή οφείλεται σε διαφορετική κοινωνικοποίηση των αγοριών και των κοριτσιών, καθώς τα κορίτσια γίνονται αντικείμενο κοροϊδίας, αν χρησιμοποιήσουν τον λόγο των αγοριών. Μόλις αυτές οι δύο αναφορές διατίθενται όσον αφορά την έμφυλη διάκριση του ΥΛ στις μικρότερες ηλικίες.

Τέλος, στις έρευνες της Fagersten (2012) και των Jay and Janschewitz (2008) η σύνδεση του περικειμένου με τον ΥΛ συνιστά απαραίτητο στοιχείο για την σωστή πρόσληψη του τελευταίου. Παρ' όλα αυτά, οι εν λόγω μελέτες αφορούν τη γενικότερη σύνδεση του ΥΛ με περικειμενικές μεταβλητές, στις οποίες περιλαμβάνονται ο τόπος, ο χρόνος, η σχέση μεταξύ των συνομηθών, το είδος της λέξης και άλλες. Στην παρούσα έρευνα, θα μελετηθεί η πρόσληψη του ΥΛ, όχι όταν απλώς εκφέρεται μπροστά σε φιλικά πρόσωπα, αλλά όταν απευθύνεται στα ίδια τα πρόσωπα.

Συνεπώς, η παρούσα έρευνα θα διαφοροποιηθεί με ορισμένες από τις παραπάνω έρευνες, αρχικά ως προς το ότι είναι σύγχρονη και συνεπώς θα επιτρέψει μια σύγκριση των αντιλήψεων της σημερινής κοινωνίας με αυτές της παλαιότερης. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τίθεται η ελληνική κοινωνία, στο πλαίσιο της οποίας δεν έχει διεξαχθεί κάποια παρόμοια έρευνα. Τα ζητήματα που θα διερευνηθούν στην Ελλάδα του 21ου αιώνα είναι η αποδοχή ή η απόρριψη του

ΥΛ ανάλογα με το αν προέρχεται από άνδρες, γυναίκες ή παιδιά και η αντιμετώπιση του όταν έχει ως αποδέκτες φιλικά πρόσωπα.

3.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1. Έρευνα 1

Το πρώτο ζήτημα που διερευνάται στην παρούσα έρευνα είναι η αποδοχή ή η απόρριψη της χρήσης του ΥΛ με κριτήριο το φύλο και την ηλικία του ομιλητή. Η συλλογή των δεδομένων για τον εν λόγω ερώτημα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου, το οποίο περιελάμβανε 12 ερωτήσεις. Η διανομή του έγινε ηλεκτρονικά σε φίλους και γνωστούς, οι απαντήσεις των οποίων δόθηκαν εθελοντικά και ανώνυμα. Όλοι συναίνεσαν στην αξιοποίηση των απαντήσεων τους στο πλαίσιο της ερευνητικής διαδικασίας. Στα δεδομένα που αποκτήθηκαν με το ερωτηματολόγιο εφαρμόστηκε τόσο ποσοτική όσο και ποιοτική έρευνα. Με την ποιοτική ανάλυση εξετάστηκε τι ποσοστό του πληθυσμού συμφωνεί ή διαφωνεί με τη χρήση του ΥΛ και κατά πόσο η επιλογή επηρεάζεται από τις μεταβλητές του φύλου και της ηλικίας. Παράλληλα, με την ποσοτική ανάλυση αναζητήθηκαν οι λόγοι πίσω από την ενδεχόμενη απόρριψη του ΥΛ σε συγκεκριμένες συνθήκες, π.χ. απορρίπτεται όταν προέρχεται από γυναίκες; Αν ναι, γιατί;

Μέρος στην έρευνα αυτή έλαβαν 441 άτομα, εκ των οποίων 219 γυναίκες και 222 άντρες, ηλικιακού εύρους από 18 έως 75 ετών. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (272) δήλωσε ότι έχει μεγαλώσει σε αστικό κέντρο, ενώ οι 159 δήλωσαν καταγωγή από την επαρχία. Μόλις 10 άτομα δήλωσαν καταγωγή από το εξωτερικό. Όσον αφορά το επίπεδο μόρφωσης, όλοι διαθέτουν τουλάχιστον τη στοιχειώδη εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, συμμετείχαν 250 άτομα επιπέδου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 140 άτομα επιπέδου μεταπτυχιακών ή διδακτορικών σπουδών και 51 άτομα επιπέδου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης .

Το ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε παρατίθεται ολόκληρο στα παραρτήματα.

3.1.1.Περιορισμοί έρευνας

Το ερωτηματολόγιο συνιστά έναν αποτελεσματικό τρόπο για εύκολη και γρήγορη μαζική συλλογή δεδομένων από ένα επαρκές δείγμα του πληθυσμού. Ωστόσο, τα δεδομένα που μπορεί να συλλέξει κανείς με τη χρήση ενός ερωτηματολογίου δεν παρουσιάζονται πάντα αξιόπιστα για διάφορους λόγους. Αρχικά, αρκετοί άνθρωποι λόγω έλλειψης χρόνου, διάθεσης ή ενέργειας συμπληρώνουν κάπως βιαστικά τα ερωτηματολόγια με αποτέλεσμα να μην προσέχουν κάποιες λεπτομέρειες στις ερωτήσεις ή να μην επιλέγουν ιδιαίτερα προσεκτικά τις απαντήσεις τους. Για το λόγο αυτό, στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο, προκειμένου να απαντηθεί με μεγαλύτερη προσοχή και ακρίβεια. Ωστόσο, αν αυτό επετεύχθη δεν είναι κάτι που μπορεί να το γνωρίζει κανείς με σιγουριά. Παράλληλα, ενώ οι συμμετέχοντες διατηρούν την ανωνυμία τους, πολλές φορές δεν αισθάνονται άνετα με το να δηλώσουν με σαφήνεια ευαίσθητες απόψεις, π.χ. ότι η χρήση ΥΛ από τις γυναίκες ενοχλεί, επειδή μόνο οι άνδρες έχουν το δικαίωμα να τον χρησιμοποιούν. Έτσι, ενδέχεται ορισμένες από τις απαντήσεις να συνιστούν απλώς μια απόπειρα συγκάλυψης των πραγματικών πεποιθήσεων. Δια τούτο, χρειάζεται να αναζητά κανείς το νόημα που κρύβεται πίσω από τα συμφραζόμενα αλλά δε δηλώνεται ποτέ ρητά. Σε κάθε περίπτωση, δε μπορεί κανείς να είναι σίγουρος αφενός για την πλήρη προσοχή και αφετέρου για την πλήρη ειλικρίνεια των συμμετεχόντων. Ως εκ τούτου, τα δεδομένα και τα συμπεράσματα που εξάγονται από αυτά πρέπει να αντιμετωπίζονται με κάποια επιφύλαξη και όχι ως αδιαμφισβήτητη αλήθεια.

3.2. Έρευνα 2

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αφορά τη διαφορετική λειτουργία που αποκτούν οι υβριστικοί όροι, όχι όταν τους αναφέρει κανείς παρουσία φιλικών του προσώπων, αλλά όταν τους απευθύνει στα ίδια τα πρόσωπα. Η διερεύνηση του ζητήματος αυτού πραγματοποιήθηκε με συγκέντρωση δεδομένων από τα σχόλια του TikTok, μιας εφαρμογής που παρουσιάζεται ιδιαίτερα δημοφιλής τα τελευταία χρόνια. Στην εν λόγω εφαρμογή, οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να δημοσιεύσουν δικό τους οπτικοακουστικό υλικό ή να επισκεφτούν τις δημοσιεύσεις άλλων χρηστών, να δηλώσουν ότι τους αρέσουν, να τις σχολιάσουν και να τις κοινοποιήσουν.

Έτσι, στην παρούσα έρευνα εξετάστηκε συγκεκριμένα η χρήση της υβριστικής λέξης «μαλάκας». Σύμφωνα με τη Βικιπαίδεια, ο όρος αυτός εμφανίστηκε αρχικά προκειμένου να δηλώσει τον αυνανιζόμενο. Με την πάροδο του χρόνου, ξεθώριασε η αρχική του σημασία και πλέον διαθέτει και θετικές συνδηλώσεις. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιείται εκτεταμένα μεταξύ φίλων, ως προσφώνηση που φανερώνει οικειότητα, ως πειρακτικός χειρισμός ή ως ελαφριά προσβολή. Όταν, όμως, απευθύνεται σε κάποιον άγνωστο, τότε φέρει την αρνητική σημασία του ανίκανου ή του ηλίθιου. Αυτή ακριβώς η διαφορά στη σημασία και στη λειτουργία εξετάζεται στο πλαίσιο της εν λόγω έρευνας.

Επιλέχθηκαν, έτσι, από τα ποικίλα σχόλια στην εφαρμογή εκείνα τα οποία περιελάμβαναν τον όρο «μαλάκας». Με τη συνεξέταση του όρου και του περιεχομένου στο οποίο αναφέρθηκε, διακρίθηκαν τα σχόλια που φάνηκαν να λέγονται με φιλική διάθεση από αυτά που επεδείκνυαν διάθεση προσβολής. Συγκεκριμένα, εξετάστηκε η χρήση του όρου σε 54 σχόλια, στα οποία πραγματοποιήθηκε ποιοτική ανάλυση και κυρίως παρατήρηση. Παράλληλα, διατηρείται η ανωνυμία των χρηστών στους οποίους ανήκουν τα σχόλια.

4.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

4.1.Έρευνα 1

Οι ερωτήσεις που συμπεριλήφθηκαν στο ερωτηματολόγιο αφορούσαν την προσωπική χρήση ΥΛ καθενός από τους συμμετέχοντες (συχνότητα και περιβάλλοντα χρήσης), την αντίληψη του για τη χρήση ΥΛ τόσο από γυναίκες όσο και από παιδιά και τους λόγους που δικαιολογούσαν τις αντιλήψεις του αυτές.

Όσον αφορά τη συχνότητα χρήσης ΥΛ, από τους 441 συμμετέχοντες οι 208 δήλωσαν ότι προβαίνουν σε χρήση υβριστικών εκφράσεων μερικές φορές, οι 108 συχνά, οι 94 σπάνια και οι 31 ποτέ. Όλες οι επιλογές επιλέχτηκαν από συμμετέχοντες και των δύο φύλων.

Τα περιβάλλοντα στα οποία εμφανίζεται ο ΥΛ παρουσιάζονται ποικίλα, καθώς στην ερώτηση αυτή δε δόθηκαν επιλογές, οπότε ο καθένας μπορούσε να δηλώσει οποιαδήποτε προτίμηση. Παρ' όλα αυτά, οι απαντήσεις δε φαίνεται να αποκλίνουν ιδιαίτερα η μια από την άλλη. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των απαντήσεων ανέδειξε την προτίμηση χρήσης ΥΛ σε οικεία περιβάλλοντα, κυρίως με φίλους και συνομήλικους (200 απαντήσεις). Η αμέσως επόμενη προτίμηση φάνηκε να είναι το εργασιακό περιβάλλον (63 απαντήσεις), ενώ, παράλληλα, αρκετοί δήλωσαν ότι προβαίνουν σε χρήση υβριστικών όρων σε όλα τα περιβάλλοντα (50 απαντήσεις). Αρκετά δημοφιλές παρουσιάστηκε και το οδηγητικό περιβάλλον, καθώς 36 άτομα δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν τον ΥΛ κατά την οδήγηση. Οι επόμενες πιο δημοφιλείς επιλογές ανέδειξαν μια προτίμηση προς την ιδιωτικότητα, καθώς 45 συμμετέχοντες δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν ΥΛ μόνο στο σπίτι τους, 25 σε οικογενειακό περιβάλλον και 20 όταν είναι μόνοι τους. Αυτή η διάθεση απομόνωσης ενδέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις να οφείλεται σε έντονη ψυχική φόρτιση των ατόμων (πίεση, άγχος, θυμός), καθώς 28 άτομα δήλωσαν ότι καταφεύγουν στον ΥΛ όταν τους το επιβάλλει η συναισθηματική τους κατάσταση. Τέλος, 25 άτομα απάντησαν ότι δεν επιλέγουν τις υβριστικές εκφράσεις σε κανένα περιβάλλον, ενώ ως λιγότερο δημοφιλείς επιλογές προβάλλουν το γήπεδο (12 απαντήσεις), ο δρόμος (12

απαντήσεις), το ευρύτερο πλαίσιο της καθημερινότητας (11 απαντήσεις), χαλαρά περιβάλλοντα στα οποία η χρήση ΥΛ πραγματοποιείται για πλάκα (8 απαντήσεις) και οι φιλικές με αγνώστους ή με φίλους (4 απαντήσεις) . Σε γενικές γραμμές, τα φιλικά περιβάλλοντα ως πρώτη επιλογή αναδεικνύουν ότι συνιστούν τη συχνότερη επιλογή τόσο των αντρών όσο και των γυναικών. Ωστόσο, επιλογές όπως η χρήση ΥΛ σε κάθε περιβάλλον ή σε δημόσιους χώρους (π.χ. γήπεδο) φάνηκε να είναι πιο δημοφιλείς στους άντρες.

Ακολούθως, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αν ενοχλούνται από τη χρήση ΥΛ ανάλογα με το φύλο του εκάστοτε ομιλητή. Από τις δοθείσες επιλογές, περισσότερες φορές επιλέχτηκαν η απόρριψη (240 απαντήσεις) και η αποδοχή (176 απαντήσεις) του ΥΛ γενικότερα, ανεξάρτητα από το αν προέρχεται από άνδρες ή γυναίκες. Μόλις 25 άτομα δήλωσαν ότι ενοχλούνται από τη χρήση ΥΛ όταν προέρχεται από γυναίκες, ενώ κανένα άτομο δεν επέλεξε την απόρριψη του ΥΛ όταν προέρχεται από άνδρες.

Η επόμενη ερώτηση αφορούσε την ενδεχόμενη απόρριψη του προερχόμενου από τις γυναίκες ΥΛ με βάση τις παραμέτρους της συχνότητας και της έντασης του λεξιλογίου. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (250 απαντήσεις) δήλωσε ότι ενοχλείται από τη συχνή και έντονη χρήση ΥΛ από τις γυναίκες, ενώ 109 άτομα δήλωσαν ότι δεν ενοχλούνται από τη γυναικεία χρήση ΥΛ ανεξάρτητα από τη συχνότητα και την ένταση. Τέλος, 52 φορές επιλέχτηκε η ένταση και 30 φορές η συχνότητα ως ξεχωριστά κριτήρια απόρριψης του ΥΛ των γυναικών.

Ακολούθως, εξετάστηκε ως κριτήριο απόρριψης του γυναικείου ΥΛ η σχέση του εκάστοτε συμμετέχοντα με τις γυναίκες που χρησιμοποιούν υβριστικές εκφράσεις. Από τις δοθείσες επιλογές, οι 273 συμμετέχοντες δήλωσαν ότι δεν ενοχλούνται από τη χρήση ΥΛ ανεξάρτητα από τη σχέση που έχουν με την ομιλήτρια, ενώ οι 168 δήλωσαν κάποια προτίμηση. Συγκεκριμένα, 66 άτομα επέλεξαν την απόρριψη του ΥΛ όταν προέρχεται από γυναίκες με τις οποίες έχουν ερωτική σχέση, 53 άτομα έθεσαν ως κριτήριο τη φιλική σχέση και 49 άτομα τη συγγενική.

Στη συνέχεια, δόθηκε στους συμμετέχοντες η δυνατότητα να καταγράψουν τους λόγους που ενοχλούνται από τη χρήση ΥΛ όταν πραγματοποιείται από γυναίκες. Και

σε αυτή την περίπτωση ελεύθερης απάντησης υπήρξε ποικιλία απαντήσεων, αν και σε γενικότερες γραμμές οι απόψεις φάνηκε να συγκλίνουν. Συγκεκριμένα, σε συμφωνία με προηγούμενες ερωτήσεις, ως πιο δημοφιλής επιλογή αναδείχτηκε η απόρριψη του ΥΛ και από τα 2 φύλα, καθώς η απάντηση αυτή δόθηκε 120 φορές. Ακολουθεί η αποδοχή του ΥΛ ανεξάρτητα από τον ομιλητή που τον χρησιμοποιεί (101 απαντήσεις). Αρκετοί συμμετέχοντες (60) απέδωσαν την απόρριψη του γυναικείου ΥΛ στο γεγονός ότι παρουσιάζεται αταίριαστος με το γυναικείο φύλο, καθώς καταστρέφει τη θηλυκότητα. Πιο συγκεκριμένα, δόθηκαν οι εξής απαντήσεις:

«Μου φαίνονται σαν άντρες»

«Το έχω συνδέσει με αντρική νοοτροπία περισσότερο»

«Είναι αταίριαστο με το φύλο»

«Το θεωρώ κακό ανδρικό χαρακτηριστικό, αντίθετο με τη γυναικεία φύση»

«Το θεωρώ αντιερωτικό/αντιαισθητικό»

«Άκομψο»

«Οι γυναίκες στο μυαλό μου είναι από τη φύση τους ένα φύλο πιο ευγενικό και ιερό θα έλεγα, χαρακτηρίζονται από λεπτότητα»

«Είναι πιο ντελικάτο φύλο, δε μου αρέσει να τις ακούω να βρίζουν»

«Όσο ελκυστική και αν είναι, με έντονο υβριστικό λόγο γίνεται απωθητική»

«Είναι πολύ άσχημη»

Ορισμένοι (16 άτομα) δήλωσαν απλώς ότι δεν είναι ωραίο για μια γυναίκα να βρίζει, 9 απέδωσαν την απόρριψη του ΥΛ στο γεγονός ότι η γυναίκα που χρησιμοποιεί τον ΥΛ χάνει την αξία της και το επίπεδο της και άλλοι (5) στο ότι θεωρείται αγενής. Από 1-3 φορές επιλέχτηκαν απαντήσεις όπως «φαίνεται χυδαίο», «με ενοχλεί όταν το κάνουν μπροστά σε παιδιά», «είναι περίεργο από συγγενείς» «έτσι μάθαμε» και «όταν το κάνουν χωρίς λόγο».

Ακολούθως, εξετάζεται η αποδοχή ή απόρριψη του ΥΛ όταν προέρχεται από παιδιά. Με μια ερώτηση ελεύθερης ανάπτυξης, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δηλώσουν αν και σε ποιες περιπτώσεις ενοχλούνται από την παιδική χρήση υβριστικού λεξιλογίου. Σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες (218) δήλωσαν ότι η χρήση ΥΛ από τα παιδιά θεωρείται απορριπτέα σε όλα τα περιβάλλοντα, ενώ 46 άτομα διευκρίνισαν ότι ενοχλούνται κυρίως όταν ο ΥΛ προέρχεται από πολύ μικρά παιδιά. Πρόσθετες παράμετροι για την απόρριψη του ΥΛ φάνηκε να συνιστούν τόσο η ένταση (30 άτομα) όσο και η συχνότητα χρήσης του (30 άτομα) σε βαθμό που να έχει καταστεί συνήθεια των παιδιών. Κάποιοι από τους συμμετέχοντες θεωρούν κατακριτέο τον παιδικό ΥΛ όταν τα παιδιά δεν έχουν επίγνωση των λέξεων που χρησιμοποιούν (20 άτομα) και άλλοι (17 άτομα) όταν οι λέξεις αυτές χρησιμοποιούνται μπροστά σε μεγαλύτερους (κυρίως τους γονείς) ή απευθύνονται σε αυτούς. Άλλοι, πάλι, δήλωσαν ότι η χρήση ΥΛ από τα παιδιά δεν τους ενοχλεί σε καμία περίπτωση (12 άτομα). Η άγνοια του κατάλληλου περικειμένου για τη χρήση ΥΛ (15 απαντήσεις), η χρήση του για «μαγκιά» (15 απαντήσεις), η έλλειψη σεβασμού (11 απαντήσεις), η επίδειξη αγένειας (10 απαντήσεις), η εκμάθηση υβριστικών εκφράσεων από τους γονείς (6 απαντήσεις) και η αντίθεση του ΥΛ με την αναμενόμενη αθωότητα των παιδιών (5 απαντήσεις) προβλήθηκαν επίσης ως περιπτώσεις στις οποίες η παιδική χρήση ΥΛ θεωρείται απορριπτέα.

Τέλος, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για ποιο λόγο πιστεύουν εκείνοι ότι τα παιδιά προβαίνουν σε χρήση ΥΛ. Στην ερώτηση αυτή δόθηκαν ορισμένες επιλογές μαζί με τη δυνατότητα ελεύθερης ανάπτυξης σε περίπτωση που κάποια απάντηση δεν συγκαταλεγόταν στις επιλογές. Από τις δοθείσες επιλογές, οι περισσότεροι συμμετέχοντες (259) διάλεξαν την απόδοση της χρήσης ΥΛ από τα παιδιά στην τάση τους για μίμηση, ενώ 154 προτίμησαν την επιθυμία για ενίσχυση του γοήτρου απέναντι στα άλλα παιδιά. Όσοι δεν επέλεξαν κάποια από τις επιλογές που δίνονταν (28), προσέθεσαν λόγους όπως την έλλειψη παιδείας, την εκτόνωση των αρνητικών συναισθημάτων, την έλλειψη επίγνωσης ως προς τη σημασία των υβριστικών λέξεων και την ανάγκη των παιδιών για προσοχή.

Όπως προαναφέρθηκε, ορισμένες φορές χρειάζεται να αναζητά κανείς το νόημα πίσω από όσα δε δηλώνονται ρητά. Έτσι, έγινε προσπάθεια να εντοπιστούν

λανθάνουσες απόψεις μέσα από κάποιες αντιφάσεις και ανακολουθίες στις απαντήσεις. Αρχικά, λοιπόν, ένας από τους συμμετέχοντες (A: APPEN) δήλωσε ότι ενοχλείται από τη χρήση ΥΛ γενικά, ανεξάρτητα από το αν προέρχεται από άνδρες ή γυναίκες. Ωστόσο, στην ερώτηση που αφορούσε τους λόγους για τους οποίους ενδεχομένως θα απέρριπτε τη χρήση γυναικείου ΥΛ ο ίδιος συμμετέχων απάντησε ότι οι γυναίκες που χρησιμοποιούν ΥΛ του φαίνονται σαν άντρες. Την ίδια αντίφαση παρουσιάζουν και άλλοι συμμετέχοντες, οι οποίοι, μεταξύ άλλων, στη δικαιολόγηση που πραγματοποιούν αναφέρονται στο αταίριαστο του ΥΛ με το γυναικείο φύλο και τη θηλυκότητά του. Οι περιπτώσεις αυτές συνιστούν απλώς ενδεικτικές περιπτώσεις ανακολουθίας μεταξύ των απαντήσεων και , συνεπώς, δεν αναφέρονται όλες όσες εντοπίστηκαν.

4.2. Έρευνα 2

Στα 54 σχόλια που εξετάστηκαν, ο όρος «μαλάκας» βρίσκεται στην κλητική πτώση («μαλάκα») και εμφανίζεται είτε με την ολόκληρη είτε με τη συντομευμένη μορφή του («μλκ», «μλκα»). Παρατίθενται ενδεικτικά ορισμένα από αυτά :

«Μλκ έχω κλάψει 😭😭😭» (όπου 😭 : emoji³ που κλαίει από τα γέλια)

Η χρήση του όρου «μλκ» γίνεται σε ένα φιλικό περιεχόμενο. Αυτό γίνεται αντιληπτό από τη χρήση του ρήματος «έχω κλάψει», το οποίο σε συνδυασμό με τα emojis δηλώνει το κλάμα λόγω γέλιου.

«ΑΧΑΧΑΧΑΑΑ ΡΕ ΜΑΛΑΚΑ ΚΑΚΟΟ»

Η χρήση του «ΑΧΑΧΑΧΑ» , με κεφαλαία, μάλιστα, γράμματα για να δοθεί έμφαση στο γέλιο, σε συνδυασμό με τα δύο όμικρον στο «ΚΑΚΟΟ», αναδεικνύει ότι και σε αυτή την περίπτωση το περιεχόμενο είναι φιλικό.

«Το έχω κάνει μαλάκες δε δουλεύει 😏»

³ Emoji: ιαπωνική λέξη που χρησιμοποιείται για τις εικόνες ή τα εικονογράμματα που χρησιμοποιούνται για να εκφράσουν μια ιδέα ή ένα συναίσθημα στα ψηφιακά μέσα.

Το συγκεκριμένο σχόλιο δεν αναφέρεται σε κάποιον φίλο του χρήστη, αλλά σε όλους όσους θα δουν το βίντεο και θα διαβάσουν κατόπιν το σχόλιο. Ωστόσο, η χρήση του emoji που κλαίει από τα γέλια, σε συνδυασμό με το ύφος που αποπνέει το σχόλιο, προσδίδει μια αίσθηση οικειότητας που επιτρέπει τη χρήση του όρου «μαλάκες» χωρίς να προκληθεί παρεξήγηση.

«Πώς είναι δυνατόν να σου ταιριάζουν όλες οι φωνές ρε μαλάκα, θα τρελαθώ»

Το υπό εξέταση σχόλιο περιλαμβάνει ένα κομπλιμέντο (σου ταιριάζουν όλες οι φωνές), στο οποίο δίνεται έμφαση τόσο με το ερωτηματικό ύφος, όσο και με τη χρήση του ρήματος «θα τρελαθώ». Έτσι το κομπλιμέντο, μαζί με την απάντηση της χρήστριας «χαχαχα θα πεθάνω, σας αγαπώ», συνιστά ένδειξη της χρήσης του όρου «μαλάκα» με φιλική πρόθεση, όπως άλλωστε προσλαμβάνεται.

Από τα παραπάνω σχόλια καθίσταται φανερό η χρήση του όρου «μαλάκα» με τη λειτουργία της φιλικής, οικείας προσφώνησης μεταξύ οικείων και όχι με προσβλητική διάθεση.

5.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα αποτελέσματα της Έρευνας 1 σχετικά με την αποδοχή ή την απόρριψη της χρήσης ΥΛ από γυναίκες και παιδιά φαίνεται να επιβεβαιώνουν τις θέσεις που εκφράστηκαν σε παλαιότερες έρευνες για τα ζητήματα αυτά. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες, δήλωσε ότι πραγματοποιεί χρήση ΥΛ είτε συχνά είτε μερικές φορές. Η χρήση αυτή παρουσιάζεται ευρύτερη στα φιλικά και εν γένει στα ιδιωτικά περιβάλλοντα. Όσον αφορά τους δημόσιους χώρους, οι άνδρες φαίνεται να προβαίνουν σε συχνότερη χρήση υβριστικών όρων συγκριτικά με τις γυναίκες.

Τα ευρήματα αυτά παρουσιάζουν στενή συνάφεια με την άποψη της Gati (2014:8) και των Gauthier and Guille (2017:139) ότι, σε αντίθεση με ό,τι πιστεύεται, οι γυναίκες δεν πραγματοποιούν λιγότερο συχνή χρήση του ΥΛ, αλλά χρήση του σε ιδιωτικά περιεχόμενα. Ενδέχεται η προτίμηση αυτή για ιδιωτικότητα να σχετίζεται όχι μόνο με προσωπικές προτιμήσεις, αλλά και με τον φόβο για απόρριψη ή επίκριση σε ενδεχόμενη δημόσια χρήση υβριστικών εκφράσεων. Συνεπώς, οι απόψεις που παρουσιάζουν τη γυναικεία γλώσσα ως “αδύναμη” ή “ευγενική” δεν αντανακλούν την πραγματικότητα (Gati 2014:7) , αλλά πηγάζουν από τα στερεότυπα και τροφοδοτούνται από την προσπάθεια των γυναικών να ανταποκριθούν στις κοινωνικές προσδοκίες (Fagersten 2012:12 , Coates 1986:22).

Ακολούθως, η δήλωση από την πλειοψηφία ότι η χρήση ΥΛ δεν είναι αποδεκτή ούτε από άνδρες ούτε από γυναίκες έρχεται σε αντίθεση με την θέση της Fagersten (2012:14) σύμφωνα με την οποία η ταύτιση του ΥΛ με την αρρενωπότητα εξυπηρετεί την προώθηση της χρήσης του από τους άντρες. Παράλληλα, βέβαια, η ύπαρξη απαντήσεων που αναφέρονται στον ΥΛ ως αντρική νοοτροπία, η οποία καταστρέφει τη θηλυκότητα και δεν ταιριάζει με το γυναικείο φύλο, έρχεται σε πλήρη συμφωνία με τη Fagersten. Η καταστροφή της θηλυκότητας από τη χρήση του ΥΛ συνεπάγεται μια ταύτιση της με την ευαισθησία, την ευγένεια και τη φιλικότητα (Mills, 2005:229).

Η συσχέτιση της απόρριψης του γυναικείου ΥΛ με την ένταση και τη συχνότητα χρήσης του δικαιολογεί εν μέρει το στερεότυπο ότι ο ΥΛ παρουσιάζεται εντονότερος

και συχνότερος, όταν χρησιμοποιείται από άντρες (Lakoff 1973:50 , Jay 1992:64). Καθώς ο ΥΛ παρουσιάζεται αποδεκτός από τις γυναίκες, αλλά όχι όταν είναι συχνός και έντονος, τότε μπορεί κανείς να υποθέσει ξανά ότι, όπως προαναφέρθηκε, οι εκπρόσωποι του γυναικείου λόγου προβαίνουν σε συχνή και έντονη χρήση υβριστικών εκφράσεων μόνο σε ιδιωτικά περικείμενα. Έτσι, διαιωνίζεται το στερεότυπο που γεννά την προσδοκία για μη συχνή και έντονη χρήση ΥΛ από τις γυναίκες.

Ακολούθως, η σχέση με την εκάστοτε ομιλήτρια συνιστά πρωτότυπο κριτήριο για την αξιολόγηση του γυναικείου ΥΛ. Πέρα από όσους δήλωσαν ότι δεν ενοχλούνται από τη χρήση ΥΛ από τις γυναίκες, οι περισσότεροι συμμετέχοντες επέλεξαν την απόρριψη του ΥΛ όταν προέρχεται από γυναίκες με τις οποίες έχουν συνάψει ερωτική σχέση. Ενδέχεται η απόρριψη αυτή να πηγάζει από το γεγονός ότι πολλοί άνδρες θεωρούν τον ΥΛ αντι-ερωτικό και αντιαισθητικό σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στερεί από μια γυναίκα τη θηλυκότητα της.

Σε γενικές γραμμές, οι απαντήσεις που δόθηκαν στο ερωτηματολόγιο παρουσιάζουν μια τήρηση ουδετερότητας από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων. Οι περισσότεροι, δηλαδή, φάνηκε να αποδέχονται ή να απορρίπτουν τον ΥΛ με κριτήριο τις απόψεις τους για τον ίδιο τον ΥΛ και όχι για το φύλο του ομιλητή που τον χρησιμοποιεί. Ωστόσο, υπήρξαν αρκετές απαντήσεις οι οποίες εναντιώνονταν στη χρήση του ΥΛ μόνο όταν προέρχεται από γυναίκες και εκφράστηκαν απόψεις για το αταίριαστο του ΥΛ με τη γυναικεία φύση και την επικείμενη καταστροφή της θηλυκότητας. Οι απόψεις αυτές φανερώνουν ότι η σύγχρονη ελληνική κοινωνία δεν έχει απαλλαχτεί πλήρως από τα στερεότυπα της για τους κοινωνικούς ρόλους των δύο φύλων, αν και σίγουρα έχει πραγματοποιήσει πρόοδο σε σχέση με παλαιότερα. Παράλληλα, σε πολλές περιπτώσεις, τα στερεότυπα λανθάνουν πίσω από κομπλιμέντα και εξυψώσεις του γυναικείου φύλου. Πολλοί, δηλαδή, αποδίδουν την απόρριψη της χρήσης του ΥΛ από τις γυναίκες στο γεγονός ότι αντιτίθεται στην ιερότητα και στην ωραιότητα του φύλου τους. Η ταύτιση των γυναικών με το ωραίο φύλο, ωστόσο, συνεπάγεται ότι αφενός οι άνδρες είναι το άσχημο φύλο, άρα παρουσιάζεται σεξιστική προς τους άντρες, και αφετέρου ότι οι γυναίκες διαθέτουν κάποιο χαρακτηριστικό λόγω του οποίου

πρέπει να διακριθούν από τους άντρες και να επιδεικνύουν καλύτερη συμπεριφορά από εκείνους. Συνοψίζοντας, συμπεραίνεται από τα παραπάνω ότι η αποδοχή ή η απόρριψη του ΥΛ εξαρτάται μέχρι και σήμερα από το φύλο του ομιλητή σε ορισμένες περιπτώσεις.

Όσον αφορά το ζήτημα του παιδικού Υβριστικού Λόγου, συνιστά ένα θέμα το οποίο, όπως έχει αναφέρει και ο Jay (2017:459) δεν έχει μελετηθεί επαρκώς. Συνεπώς, η πλειοψηφία των ευρημάτων έρχεται να επιβεβαιώσει τις έρευνες του Jay ή να προσθέσει σε αυτές νέα δεδομένα. Αρχικά, μέσα από το ερωτηματολόγιο κατέστη φανερό ότι για την πλειοψηφία των συμμετεχόντων η χρήση ΥΛ παρουσιάζεται απορριπτικά σε όλα τα περιβάλλοντα. Η απορριπτική αυτή διάθεση του παιδικού ΥΛ συνάδει με την άποψη που εκφράζει ο Jay (2012:3) ότι η χρήση υβριστικών εκφράσεων από τα παιδιά κατακρίνεται και αποθαρρύνεται τόσο από τους γονείς, όσο και από την εκπαίδευση και τα ΜΜΕ. Άλλωστε, πολλοί απέδωσαν τον ΥΛ των παιδιών σε κακή ανατροφή από τους γονείς τους και έλλειψη παιδείας. Παράλληλα, ενώ αρκετοί θεωρούν ότι τα παιδιά δεν πρέπει να προβαίνουν σε χρήση ΥΛ όταν είναι πολύ μικρά, ο Jay υποστηρίζει ότι ήδη από την περίοδο των 2 ετών το παιδί γνωρίζει υβριστικό λεξιλόγιο και έκτοτε συνεχώς το εμπλουτίζει.

Ακολούθως, η απόρριψη του παιδικού ΥΛ ανάλογα με τη συχνότητα και την ένταση του θυμίζει την περίπτωση του γυναικείου ΥΛ ο οποίος φαίνεται να προκαλεί ενόχληση σε ανάλογες περιπτώσεις. Δημιουργείται, έτσι, η εντύπωση ότι οι γυναίκες και τα παιδιά επιτρέπεται να προβαίνουν σε χρήση ΥΛ, αρκεί να μην είναι συχνή και έντονη. Η κοινή αντιμετώπιση των παιδιών και των γυναικών σε ορισμένα ζητήματα θυμίζει την άποψη που παρέθεσε η Holmes (2013:168) ότι η κοινωνία αναμένει από τους κατώτερους ανθρώπους να παρουσιάζονται ευγενικοί και να δείχνουν σεβασμό στους ανώτερους τους. Παράλληλα, αρκετοί δήλωσαν ότι ενοχλούνται από τη χρήση υβριστικών εκφράσεων από τα παιδιά λόγω της έλλειψης επίγνωσης που τα χαρακτηρίζει. Θεώρησαν, δηλαδή, ότι αυτή η έλλειψη ενθαρρύνει τελικά τη χρήση ΥΛ. Η άποψη αυτή παραπέμπει στη θέση του Jay (2013: 459), σύμφωνα με την οποία τα παιδιά αντιμετωπίζονται ως αφελή πλάσματα τα οποία εκτίθενται στον ΥΛ και υφίστανται διαφθορά από αυτόν. Θα έλεγε κανείς ότι την αντίληψη αυτή την ενστερνίζονται αρκετοί από τους συμμετέχοντες, οι οποίοι,

για αυτό το λόγο, άλλωστε, αναφέρονται στην έλλειψη επίγνωσης των υβριστικών λέξεων από μέρους του παιδιού.

Η έρευνα του Jay (1992;71) σχετικά με τους λόγους που κινητοποιούν τα παιδιά ώστε να χρησιμοποιήσουν ΥΛ οδήγησε, σε γενικές γραμμές, σε διαφορετικά κίνητρα από αυτά που εκφράστηκαν στο ερωτηματολόγιο. Ως κοινή αιτία, που αναφέρθηκε τόσο στην έρευνα του Jay όσο και στις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, προβάλλει η ανάγκη για έκφραση θυμού ή οργής των παιδιών, η οποία συνάδει με την εκτόνωση των αρνητικών συναισθημάτων που αναφέρθηκε. Η τάση για μίμηση και η έλλειψη επίγνωσης συνιστά επίσης μια ιδέα που διατρέχει και τις δύο έρευνες, καθώς σύμφωνα με τον Jay (2013:459) στην ηλικία των 2 ετών το παιδί ενδέχεται να επαναλαμβάνει λέξεις που ακούει χωρίς να διαθέτει επίγνωση της σημασίας τους. Κατά τα άλλα, σύμφωνα με τον Jay ο παιδικός ΥΛ ενδέχεται να στοχεύει στην πρόκληση γέλιου, ή να χρησιμοποιείται με σαρκαστική διάθεση. Από την άλλη μεριά, σύμφωνα με τις απόψεις των συμμετεχόντων, άλλα κίνητρα για τον ΥΛ συνιστούν η έλλειψη παιδείας και η ανάγκη για προσοχή. Το γεγονός ότι πέρα από τα κοινά παρουσιάζονται και διαφορετικά κίνητρα ενδέχεται να σχετίζεται με το γεγονός ότι με την πάροδο του χρόνου όλο και περισσότεροι παράγοντες ενδέχεται να επηρεάζουν τη συμπεριφορά των ατόμων, γλωσσική και μη. Παράλληλα, όσο εξελίσσεται η παιδοψυχολογία ,τόσο περισσότερα δεδομένα αποκτώνται όσον αφορά τα παιδιά και κατά συνέπεια τόσο πιο κατανοητή γίνεται η συμπεριφορά τους σε συνάρτηση με την ψυχολογία τους. Πάντως, κατέστη φανερό με αρκετή σαφήνεια ότι η χρήση ΥΛ από τα παιδιά παρουσιάζεται απορριπτικά από την πλειοψηφία του πληθυσμού. Συνεπώς , η αποδοχή ή η απόρριψη του ΥΛ εξαρτάται και από την ηλικία του ομιλητή. Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι οι ενήλικες άνδρες εμφανίζονται ως αυτοί που δέχονται τα μικρότερα ποσοστά επίκρισης όσον αφορά τη χρήση ΥΛ και κατ' επέκταση απολαμβάνουν μεγαλύτερη ελευθερία λόγου.

Σε γενικές γραμμές, παρατηρείται συμφωνία των δεδομένων που αντλήθηκαν από το ερωτηματολόγιο με τις βασικές θέσεις των ερευνών που παρατέθηκαν στο Θεωρητικό πλαίσιο. Η παρούσα έρευνα αφενός επιβεβαιώνει με νέα, σύγχρονα δεδομένα τις θέσεις αυτές και αφετέρου τις εμπλουτίζει με την προσθήκη νέων

παραμέτρων, όπως το κριτήριο του είδους της σχέσης με την εκάστοτε ομιλήτρια. Ως εκ τούτου, το ζήτημα της αποδοχής ή της απόρριψης του ΥΛ από τις γυναίκες και τα παιδιά τίθεται στο επίκεντρο της έρευνας, επικαιροποιείται και επεκτείνεται στο πλαίσιο της ελληνικής κοινωνίας.

Όσον αφορά την Έρευνα 2, η χρήση του όρου «μαλάκας» στα εξεταζόμενα περιβάλλοντα φανερώνει ότι μια λέξη ενδέχεται να θεωρείται κατάλληλη σε ένα περιεχόμενο αλλά όχι σε ένα άλλο (Jay 2009:157). Ενώ, στο TikTok, δηλαδή, ο όρος φαίνεται να χρησιμοποιείται με ευκολία και άνεση ακόμα και μεταξύ αγνώστων, δύσκολα θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι το ίδιο θα συνέβαινε και σε μια συνάντηση μεταξύ αγνώστων στο δρόμο. Έτσι, αν οι εκφορές που εξετάστηκαν παραπάνω δεν εμφανίζονταν στο πλαίσιο της εφαρμογής TikTok, ενός χαλαρού περιβάλλοντος με ελάχιστους κοινωνικούς περιορισμούς (Jay 1992: 13), ίσως δε θα μπορούσαν να θεωρηθούν το ίδιο εύκολα φιλικές. Αν, δηλαδή, πραγματοποιούνταν μια μονοδιάστατη εξέταση του όρου «μαλάκας», τότε ενδεχομένως να θεωρούνταν προσβλητικός και κοινωνικά ακατάλληλος (Fagersten 2012:9). Συνεπώς, η εξέταση του περιεχομένου στο οποίο πραγματοποιείται μια αλληλεπίδραση κρίνεται μείζονος σημασίας προκειμένου να εξεταστούν τα διαπροσωπικά της αποτελέσματα (Stapleton 2010:290). Συγκεκριμένα, απαιτείται εξέταση του περιστασιακού περιεχομένου (Μπέλλα 2015: 34) , το οποίο περιλαμβάνει τη γνώση των συνδιαλεγόμενων για τον τόπο και τον χρόνο της αλληλεπίδρασης και τον ρόλο που φέρουν στη συγκεκριμένη συζήτηση.

Συμπερασματικά, ο ΥΛ φαίνεται να δέχεται θετική αντιμετώπιση όταν απευθύνεται σε οικεία μας πρόσωπα, σε αντίθεση με τις περιπτώσεις που απευθύνεται σε τελείως άγνωστα πρόσωπα. Έτσι, μπορεί κανείς να αποκαλέσει τον φίλο του «μαλάκα» και η προσφώνηση αυτή όχι μόνο να μην προκαλεί παρεξηγήσεις αλλά αντίθετα να επιβεβαιώνει και να ενισχύει την οικειότητα μεταξύ των ατόμων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγαπητή «Α, μπα»: Στους άνδρες δεν αρέσουν οι γυναίκες που βρίζουν; (2019). Ανακτήθηκε από : <https://ampa.lifo.gr/apantiseis/agapiti-a-mpa-eimai-athyrostomi/>
- Αρχάκης, Α. & Κονδύλη Μ. (2011). *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας (3η εκδ)*. Αθήνα: νήσος
- Andersson, L.G. & Trudgill, P. (1990). *Bad language*. Oxford, UK; Cambridge, Mass., USA: Basil Blackwell
- Coates, J. (1986). *Women, Men and Language*. New York: Harper & Row
- Dewaele, J.-M. (2004). The Emotional Force of Swearwords and Taboo Words in the Speech of Multilinguals. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 25, 204-222.
- De Klerk, V. (1992). "How taboo are taboo words for girls?". *Language in Society*, 20(2), 277-90.
- Fägersten, K. (2012). *Who's Swearing Now?: The Social Aspects of Conversational Swearing*. UK: Cambridge Scholars Publishing
- Gati, P. (2015). *The use of swear words by women: a study of single sex and mix sex conversations*
- Gauthier, M. and Guille, A. (2017): Gender and age differences in swearing: A corpus study of Twitter. Στο Fagersten, K.B. and Stapleton, K. (Eds.): *Advances in Swearing Research: New languages and new contexts* (σ. 137–156). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company
- Guvendir, E. (2015). Why are males inclined to use strong swear words more than females? : An evolutionary explanation based on male intergroup aggressiveness. *Language Sciences*, 50, 133-139. <https://doi.org/10.1016/j.langsci.2015.02.003>.
- Holmes, J. (1995). *Women, men and politeness (1st Ed.)*. London: Routledge
- Holmes, J. (2013). *An Introduction to Sociolinguistics (4th Ed.)*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315833057>

Jay, T.B. (1992). *Cursing in America: A psycholinguistic study of dirty language in the courts, in the movies, in the schoolyards and on the streets*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/z.57>

Jay, T.B. (2009). The Utility and Ubiquity of Taboo Words. *Perspectives on Psychological Science*, 4(2), 153–161. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6924.2009.01115.x>

Jay, T.B. & Janschewitz, K. (2008). The pragmatics of swearing. *Journal of Politeness Research-language Behavior Culture*, 4, 267-288.

Jay, T.B. & Janschewitz, K. (2012). *The Science of Swearing*. APS observer, 25.

Jay, K.L., & Jay, T.B. (2013). A child's garden of curses: a gender, historical, and age-related evaluation of the taboo lexicon. *The American journal of psychology*, 126(4), 459-75

Knyazyan, A. (2016). Male and Female Profanity in English Anecdotes. *Armenian Folia Anglistika*, 12(2 (16), 27–37. <https://doi.org/10.46991/AFA/2016.12.2.027>

Lakoff, R. (1973). Language and woman's place. *Language in Society*, 1(2), 45–80. <https://doi.org/10.1017/S0047404500000051>

Limbrick, P. (1991), “A study of male and female expletive use in single and mixed sex situations”. *Te Reo: The Journal of the Linguistic Society of New Zealand*, 34

Locher, M. & Watts, R. (2005). Politeness Theory and Relational Work. *Journal of Politeness Research*, 1(1), 9-33. <https://doi.org/10.1515/jplr.2005.1.1.9>

McEnery, Tony. (2005). *Swearing in English: Bad Language, Purity and Power from 1586 to the Present*. London: Routledge. 10.4324/9780203501443.

Mills, S. (2008). *Κοινωνικό φύλο και ευγένεια* (Π.Γκουτρουμανίδου, Μετ.). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη (Το πρωτότυπο έργο γράφτηκε το 2005).

Μπέλλα, Σ. (2015). *Πραγματολογία : Από τη γλωσσική επικοινωνία στη γλωσσική διδασκαλία*. Αθήνα : Gutenberg

Oliver, M.M., & Rubin, J.S. (1975). The Use of Expletives by Some American Women. *Anthropological Linguistics*. 17(5) , 191-197

Παλιούρα, Μ. (2015). Ναι, είμαστε γυναίκες ακόμα και όταν βρίζουμε. Ανακτήθηκε από:<https://www.ladylike.gr/opinions/nai-eimaste-gynaikes-akoma-ki-otan-vrizoume/>

Rayson, P. & Leech, G. & Hodges, M. (1997). Social Differentiation in the Use of English Vocabulary: Some Analyses of the Conversational Component of the British National Corpus. *International Journal of Corpus Linguistics*, 2, 133-152. doi: 10.1075/ijcl.2.1.07ray

Robbins, M.L., Mehl, M.R., Holleran S.E., Kastle S. (2011). Naturalistically observed sighing and depression in rheumatoid arthritis patients: a preliminary study. *Health Psychology*, 30(1), 129-33. doi: 10.1037/a0021558. PMID: 21299301

Ρούσσου Ε. (2015). Όχι άλλες γυναίκες που βρίζουν!. Ανακτήθηκε από : <https://www.oneman.gr/opinions/oxi-alles-gynaikes-poy-vrizoun/>

Stapleton, K. (2010). Swearing. Στο M.Locher and S.Graham (Eds.), *Interpersonal pragmatics* (σ. 289-305). New York: Mouton De Gruyter

Septiyani, N.L. (2015). *The Comparison Of Swear Words Used By The Main Male And Female Characters In The Wolf Of Wall Street Movie*. Διαθέσιμο από : ADLN-Perpustakaan Universitas Airlangga

Stephens, R., Atkins, J.B., & Kingston, A.A. (2009). Swearing as a response to pain. *NeuroReport*, 20, 1056-1060.

Taboo (1847): Στο *Merriam-Webster*. Springfield: Merriam-Webster

Taboo (1884). Στο *Oxford Dictionary*. Oxford: Oxford University Press

Taboo (1979). Στο *Collins English Dictionary*. Glasgow: HarperCollins

Taboo(1995). Στο Τεγόπουλος και Φυτράκης *Ελληνικό λεξικό*. Αθήνα: Φυτράκης Α.Ε.

Taboo(1998). Στο *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής του Τριανταφυλλίδη*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών

Taboo (2000). Στο *The American heritage dictionary of the English language*. New York: Houghton Mifflin.

Tannerfeldt, G., & Ljung, P. (2006). *More Urban Less Poor: An Introduction to Urban Development and Management*. London: Sida & Earthscan.

Trudgill, P. (1983). *Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society*. Harmondsworth: Penguin Books

Wierzbicka, A. (1991). *Cross-cultural pragmatics: The semantics of human interaction*. New York: Mouton de Gruyter.

Winslow, D.J. (1969). Children's Derogatory Epithets. *Journal of American Folklore*, 82(325), 255-263. DOI: 10.2307/538712

Χαριτωμένα κοριτσάκια βρίζουν σαν... νταλικέρηδες (2014). Ανακτήθηκε από : <https://www.newsbeast.gr/world/arthro/745928/haritomena-koritsakia-vrizoun-san-dalikerides>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1) Επιλέξτε το βιολογικό σας φύλο :

α) Άνδρας

β) Γυναίκα

2) Ημερομηνία Γέννησης : Δώστε Ημέρα, Μήνα κι Έτος

3) Πού έχετε μεγαλώσει;

α) Σε αστικό κέντρο

β) Στην επαρχία

γ) Στο εξωτερικό

4) Ποιο είναι το επίπεδο μόρφωσης σας;

α) Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Δημοτικό)

β) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο / Λύκειο)

γ) Τριτοβάθμια εκπαίδευση (Προπτυχιακές σπουδές)

δ) Μεταπτυχιακές ή διδακτορικές σπουδές

5) Χρησιμοποιείτε υβριστικό λόγο;

α) Ναι, συχνά

β) Ναι, μερικές φορές

γ) Ναι, σπάνια

δ) Όχι

6) Σε ποια περιβάλλοντα κάνετε χρήση του υβριστικού λόγου;

7) Σας ενοχλεί η χρήση του υβριστικού λόγου :

α) Από άντρες

β) Από γυναίκες

γ) Από άντρες και από γυναίκες

δ) Ούτε από άντρες ούτε από γυναίκες

8) Σας ενοχλεί η χρήση υβριστικού λόγου από τις γυναίκες :

α) Όταν είναι συχνή

β) Όταν είναι έντονη

γ) Όταν είναι συχνή και έντονη

δ) Δεν με ενοχλεί

9) Σας ενοχλεί η χρήση υβριστικού λόγου :

α) Από γυναίκες με τις οποίες έχετε συγγενική σχέση

β) Από γυναίκες με τις οποίες έχετε ερωτική σχέση

γ) Από γυναίκες με τις οποίες έχετε φιλική σχέση

δ) Κανένα από τα παραπάνω

10) Αν σας ενοχλεί η χρήση του υβριστικού λόγου μόνο όταν πραγματοποιείται από γυναίκες ,γράψτε τον λόγο.

11) Σε ποιες περιπτώσεις σας ενοχλεί η χρήση του υβριστικού λόγου από τα παιδιά;

12) Γιατί πιστεύετε ότι τα παιδιά χρησιμοποιούν τον υβριστικό λόγο;

α) Για να ενισχύσουν το γόητρο τους απέναντι στα άλλα παιδιά

β) Απλώς λόγω της τάσης του να μιμούνται

γ) Για να «τιμωρήσουν» τους γονείς

δ) Άλλο (γράψτε ένα λόγο)